

Rapport

Insatsinventering 2017

– För barn, unga och familj i Ale kommun

Denna rapport är den andra i följd som har tillkommit på uppdrag av Ale kommuns förvaltningssledning i syfte att synliggöra arbetet med de sociala hållbarhetsfrågorna. Arbetet har skett i samarbete med Uppdrag psykisk hälsa, Sveriges Kommuner och Landsting, i en överenskommelse mellan parterna i Aktion 2017.

Ale kommun, februari 2018

Redaktörer:

Julia Widbom, Utvecklingsavdelningen
Jonathan Gärtner, Utvecklingsavdelningen

Följande personer har också ingått i arbetsgruppen:

Anna Hildesson, Utvecklingsavdelningen
Birgitta Augustsson, Utvecklingsledare social hållbarhet
Charlotta Berglund, Enhetschef barn- och ungdomsenheten
Eva Gundahl, Samordnare våld i nära relationer/nätverksledare
Fredrik Broberg, Enhetschef Familjehuset
Klas Arvidsson, Enhetschef kultur
Linda Hoffberg, Enhetschef elevhälsan
Marie Johansson, Kurator Undomsmottagningen
Åsa Holmbom, Enhetschef Öppen ungdomsverksamhet

Grafisk form: Rebecca Fredriksson, Utvecklingsavdelningen

Tryck: Ale kontorsservice, 2018

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Förord

I Ale bor och lever mer än 30 000 människor. För de allra flesta är Ale en bra kommun att växa upp och leva i, men det finns stora ojämlika skillnader i livsvillkor mellan alebor. Det visades i rapporten Att leva i Ale – social kartläggning 2016. Kartläggningen kunde både visa på vissa skillnader mellan Ale och andra kommuner och skillnader inom kommunen när det bland annat gällde hälsa, socioekonomi och skola.

Att minska skillnaderna mellan människor handlar inte om att alla människor ska vara likadana. Jämlika livsvillkor handlar om lika förutsättningar till god hälsa och ett bra liv, oavsett exempelvis utbildningsnivå, inkomst eller var i kommunen man bor. För att skapa de förutsättningarna erbjuder kommunen insatser och aktiviteter i en rad olika områden och på olika nivåer. Men hur vet vi att det vi gör stämmer överens med det behov som finns och hur upplever verksamheter och personal det övergripande utbudet?

För att skapa en bättre överblick av det arbete som utförs inom kommunen för barn, unga och familj gavs samverkansforumet Tidiga Samordnade Insatser (TSI) uppdraget 2017 att se över kommunens utbud och skapa ett digitalt verktyg för att synliggöra detta. Tillsammans med stöttning från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) kunde därför en inventering göras där medarbetare i merparten av de verksamheter som möter barn, unga och familj, diskuterade fram de insatser och aktiviteter och används och fungerar idag. Eftersom organisationer såväl som insatser kan förändras snabbt är detta en nulägesbild.

Vi hoppas att materialet både ska väcka tankar och utgöra grund för diskussioner i många olika framtida sammanhang.

Ale kommun 2018-02-20,

Teamet och Ledningsgruppen för Tidigt Samordnade Insatser

Innehåll

Inledning	5	OMRÅDE	
Bakgrund	5	Samverkan	51
Syfte	7		
Metod	8		
Behovsområden	9	DEL 2	
Preventionsnivåer	10	RESULTAT: BEHOV	52
Avgränsning	11	Delaktighet och inflytande	53
Tillförlitlighet i metoden	11	Förskola och skola	53
Risk- och skyddsfaktorer	11	Fysisk hälsa	54
		Psykisk hälsa	54
		Familj och integration	56
		Socioekonomi	57
		Trygghet	57
		Organisatoriska behov	58
		Sammanfattning behov	61
DEL 1			
RESULTAT: INSATSER	12	DEL 3	
		ANALYS	62
BEHOVSOMRÅDE 1		Övergripande slutsatser	63
Delaktighet och inflytande		Att göra jämlikt är att göra olika	63
Delaktighet	13	Ingen äger ett behovsområde	64
Inflytande	17	Vikten av kommunikation	65
BEHOVSOMRÅDE 2		Analys utifrån preventionsnivå	
Förskola och skola		Främjande nivå	66
Lärande och pedagogiskt stöd	19	Förebyggande nivå	67
		Riktad nivå	68
BEHOVSOMRÅDE 3			
Fysisk hälsa		Analys utifrån behovsområde	
Fysisk hälsa och aktivitet	24	Delaktighet och inflytande	68
		Förskola och skola	70
BEHOVSOMRÅDE 4		Fysisk hälsa	71
Psykisk hälsa		Psykisk hälsa	72
Psykisk hälsa och välmående	29	Familj och integration	73
Missbruk	34	Socioekonomi	75
		Trygghet	76
BEHOVSOMRÅDE 5			
Familj och integration		Referenser	78
Föräldrar och familj	36		
Språk och integration	39		
BEHOVSOMRÅDE 6			
Socioekonomi			
Sysselsättning	42		
Boende och ekonomi	46		
BEHOVSOMRÅDE 7			
Trygghet			
Trygghet och oro	48		

Inledning, bakgrund och syfte

Inledning

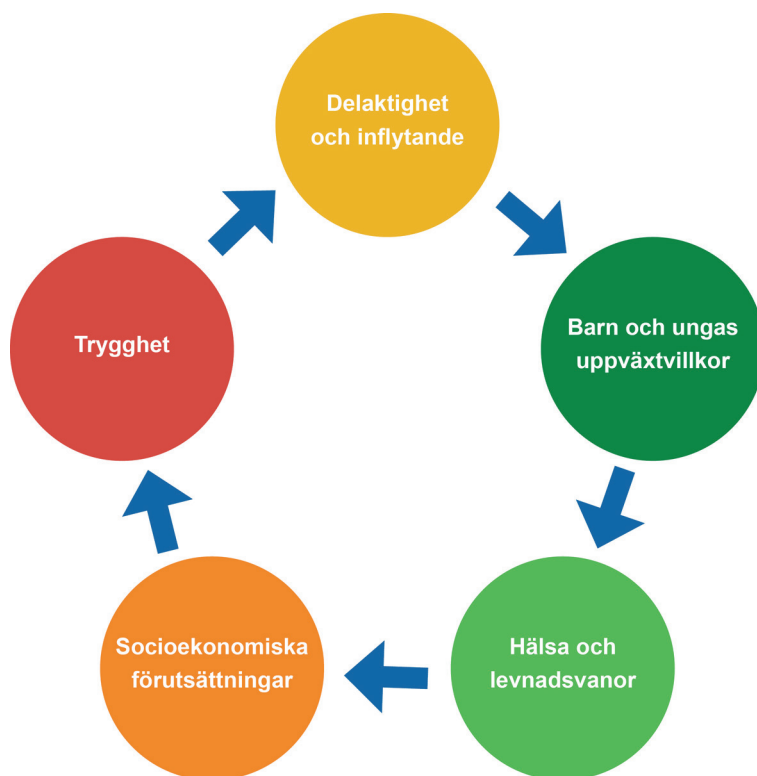
Hur vi ska klara av att leva tillsammans är en av de största utmaningarna inom hållbar utveckling. Det handlar om att skapa ett samhälle där både människor och miljö får möjligheten att överleva och skapa välbefinnande. Den sociala dimensionen av hållbar utveckling innehåller frågor som bland annat handlar om människors välmående och livskvalitet. Det kan gälla hälsa, utbildning, sysselsättning och boende så väl som möjligheter till samhälleligt deltagande och inflytande, jämlikhet och jämställdhet. Med utmaningar som en åldrande befolkning, ökad förflyttning till städer och skillnader i levnadsvillkor och hälsa är detta en högst aktuell fråga i dag så väl som i framtiden. Här har kommunen ett viktigt ansvar för att möjliggöra och säkerställa invånarnas behov och rättigheter. På ett eller annat sätt, direkt eller indirekt, bidrar kommunens alla olika verksamheter i arbetet med social hållbarhet.

Globalt, nationellt och lokalt, delar vi flera stora samhällsbehov som vi behöver se över för att vi ska kunna klara av att leva tillsammans. Några av dessa beskrevs i kommunens sociala kartläggning 2016, Att leva i Ale. Att se nulägesbilden var första steget i arbetet att på lång sikt nå en mer jämlik hälsa och bättre levnadsvillkor i hela Ale. Nästa steg är att se över vilka insatser och aktiviteter kommunen har inom de olika sociala hållbarhetsområdena – stämmer behov och insatser överens?

Kommunen har möjlighet att skapa förutsättningar för människors jämlika välbefinnande såväl som ett socialt hållbart samhälle med hållbara system. Ett hållbart system utgår ofta från faktiska behov och är utfallsfokuserat. Det betyder att de kommunala resurserna behöver nyttjas för att möta samhällets och dess invånares behov och inte enbart utgå från befintlig struktur i sitt utbud av insatser. Detta innebär både krav på samverkan inom och utanför kommunen för att skapa förutsättningar för att styra mot ett socialt hållbart samhälle.

Bakgrund

Med stöd från Sveriges kommuner och landsting (SKL) sammanställdes 2016 den sociala nulägesrapporten Att leva i Ale – Social kartläggning 2016. Rapporten visar hur dagsläget ser ut i Ale kommun gällande områdena delaktighet och inflytande, barn och ungas uppväxtvillkor, hälsa och levnadsvanor, socioekonomiska förutsättningar och trygghet. De fem kartläggningsområdena är härrörda ur de nationella folkhälsomålen så väl som de 17 globala hållbarhetsmålen och knyter an till kommunens strategiska målsättningar.

Figur 1. Kartläggningsområden från Att leva i Ale - social kartläggning.

1. Delaktighet och inflytande

Området delaktighet och inflytande är en viktig del för grunden i vårt demokratiska samhälle, både för att vi ska ha möjligheten att påverka våra egna liv och samhällen, men även för att vi ska känna oss delaktiga i det sociala och kulturella livet, samt bland de beslut som tas i samhället. Den sociala kartläggningen 2016 kunde visa att Ale kommun i stort ligger inom genomsnittliga värden för Västra Götaland, men att det inom vissa områden finns geografiska skillnader som är viktiga att se över i framtida planering. Arbetet med delaktighet och inflytande berör samtliga delar av kommunens arbete och är två delar som pekas ut som viktiga i framtiden.

2. Barn och ungas uppväxtvillkor

Barn och ungas förutsättningar för att leva ett gott liv med en god psykisk och fysisk hälsa och makt att påverka sina liv formas redan under barn- och ungdomsåren. Med tidiga och förebyggande insatser kan vi redan tidigt i ålder och tidigt i process minska skillnader i livsvillkor och hälsa, vilket även kan innebära en stor samhällsekonomisk besparing. Delar som innefattas i detta område är förskola och skola, barn och ungas förmågor, barn och ungas ekonomiska förutsättningar, placeringar och insatser, samt den miljö de vistas i. Den sociala kartläggningen 2016 kunde bland annat visa hur föräldrars socioekonomiska bakgrund påverkar elevers skolresultat och skapar betygsskillnader mellan olika grupper. I Ale är skillnaderna större för höstterminen 2016 än rikets genomsnitt.

3. Hälsa och levnadsvanor

Förutsättningarna för en god hälsa påverkas av både livsvillkor, levnadsförhållanden och individens egna val och levnadsvanor. Uppföljningar av vårdresultat, rapporter och den sociala kartläggningen 2016 visar alla att det finns ökande hälsoskillnader mellan grupper i samhället. För att nå ett socialt hållbart Ale är det viktigt att försöka utjämna dessa skillnader på sikt. I ett samhälle där skillnader i livsvillkor och hälsa är små är människor friskare, mer delaktiga och känner större tillit till varandra. Samhället är mer sammanhållet och tryggare, med mindre kriminalitet och social oro.

I Ale visar olika mätningar att det finns vissa skillnader inom kommunen när det gäller mäns hälsa i olika avseenden. För kvinnor skiljer sig utvecklingen snarare med jämförelsen av rikets genomsnitt och andra kommuner, där kvinnor i Ale uppvisar något sämre hälsoreultat. Även områden som psykisk ohälsa och fetmaproblematik pekas ut som framtida utmaningar och problem som ökar över tid. För barn kan även betydande skillnader ses inom kommunen gällande området tandhälsa.

4. Socioekonomiska förutsättningar

Med socioekonomi sammanfattas områden som beskriver sociala och ekonomiska förhållanden i samhället. Många av de socioekonomiska förutsättningarna påverkar andra områden likt hälsa och barn- och ungas uppväxtvillkor. Den sociala kartläggningen 2016 kunde visa att Ale generellt har en något lägre utbildningsnivå än övriga landet, men

även en lägre arbetslöshet. När inkomstnivåer, sjukskrivningar och försörjningsstöd undersöks inom kommunens delområden kunde även ett område pekats ut som extra utsatt. Även kvinnor och Alebor med utländsk bakgrund är grupper som är något mer socioekonomiskt utsatta än övriga, precis som i övriga landet. I området socioekonomiska förutsättningar ses det även till det hållbara samhället där målet är att förhindra en framväxande segregation.

5. Trygghet

Att känna sig trygg är en mycket viktig faktor, både för individers hälsa- och välbefinnande, men också för samhällsklimatet och den fortsatta samhällsutvecklingen. Känslan av otrygghet är mer än tre gånger så vanlig hos kvinnor än hos män. I Ale upplever över en tredjedel av kvinnor i åldern 16-84 år otrygghet. För att skapa ett tryggare socialt hållbart Ale ses olika trygghetsområden (som exempelvis tillgång till jobb och bostad, trygga äldre, säkra utemiljöer och-, jämställdhetsarbete) som viktiga framtidsutmaningar för att skapa bättre livskvalitet för Aleborna.

Syfte

Syftet med insatsinventeringen är att undersöka vilka insatser vi har för barn, unga och familj i Ale kommun som ska bidra till att:

Ge överblick

Genom att identifiera och inventera det utbud av insatser som kommunen i dagsläget kan erbjuda barn, unga och familj kommer en samlad helhetsbild att göras. Sammanställningen kommer även att göras tillgänglig genom ett framtida digitalt översiktsverktyg tillgängligt för kommunens alla verksamheter.

Identifiera luckor

Sammanställningen av kommunens befintliga och fungerande insatser och behovsområden har även som syfte att resultera i en behovsanalys samt identifiering av vissa luckor i det befintliga utbudet av kommunens insatser. Analysen ska kunna vara en grund för fortsatt arbete med verktyget sociala investeringar.

Säkerställa behov

För att kunna säkerställa behov är det viktigt att utgå från reella behov i samhället och inte enbart från befintlig organisationsstruktur. Insatsinventeringens syfte är därför avslutningsvis att finnas som ett kunskapsunderlag och beslutsstöd för både förvaltning och politik.

Metod

Insatsinventeringens material har samlats in genom workshoppar med medarbetare i kommunens verksamheter, samordnare, enhetschefer och rektorer. Workshoppen har utgått från en egenframtagen modell, inspirerad av metoden och kunskapsmatrisen bakom Göteborg stads sociala konsekvensanalys¹. Utöver dessa har även kompletterande intervjuer med nyckelpersoner genomförts, samt insamling av information från verksamhetsplaner och verksamhetsbeskrivningar på intern och extern webb, årsredovisningar, handlingsplaner, enhetsplaner samt delårsrapporter. Antalet workshoppar och intervjuer som genomförts har varit sammanlagt 24 stycken.

Insats: systematiserat arbete, handlingsplaner, aktiviteter, team, -med avgränsade områden som fungerar idag.

Workshopen har under genomförandet delats upp i två delar. I första hälften har deltagarna fokuserat på existerande insatser utifrån preventionsnivåer och samverkan. Därefter har andra hälften av workshoppen, utifrån de insatserna som har identifierats och kategoriserats, fokuserat på grupper i behov av insatser och områden i behov av utveckling. En insats har definierats som allt systematiserat arbete såsom handlingsplaner, aktiviteter och team som arbetar med avgränsade områden. Insatserna ska kunna erbjudas i dagsläget.

	 MIGRATION OCH NYTTBILDNING	 DELAKTIGHET OCH IMPLANTERING	 FÖRKOLA OCH SKOLA	 FYSISK HÄLSA	 PSYKISK HÄLSA	 FAMILJ OCH INTEGRATION	 SOCIOEKONOMI	 TRYGGHET
FRÄMJANDE								
FÖREBYGGANDE								
RIKTADE								
SAMVERKAN								
BEHOV								

_____
_____
_____

¹ Social konsekvensanalys, Människor i fokus 1.0, Göteborgs stad, 2011

Behovsområden

I workshoppen har deltagarna tillsammans kategoriserat sina insatser utifrån 7 behovsområden, härledda ur rapporten Att leva i Ale – social kartläggning 2016. Dessa behovsområden är:

Behovsområde	Definition
 Delaktighet och inflytande	Med delaktighet och inflytande menas det samhälleliga deltagandet hos kommunens invånare och våra verksamheters brukare, samt deras makt att påverka beslut som rör deras liv. Delaktighet åsyftar så väl politiskt engagemang och deltagande i föreningsliv, aktiviteter och evenemang, som att ha ett socialt kontaktnät och en social gemenskap. Inom området ingår också mötesplatser samt tillit, både mellan kommunens invånare och gentemot organisation och verksamheter.
 Förskola och skola	Inom området förskola och skola ryms alla insatser som syftar till att ge barn och unga möjligheter att klara sin skolgång, oavsett förutsättningar. Inom området ryms även insatser med syfte att motverka diskriminering och säkerställa likabehandling, jämställdhet och solidaritet i skolan och mellan elever.
 Fysisk hälsa	Området fysisk hälsa innefattar alla insatser som syftar till att uppmuntrar en hälsosam och aktiv livsstil samt underlätta vardag och skolgång för barn och unga med fysiska funktionsnedsättningar.
 Psykisk hälsa	Området psykisk hälsa inkluderar både psykosocialt stöd och stöd på grund av kris och trauma som motverkar psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa refererar till tillstånd som negativt påverkar barn och ungas känslomässiga välbefinnande och/eller funktion och därmed påverkar eller hindrar individens utveckling, delaktighet och vardag.
 Familj och integration	Inom området familj och integration inkluderas all typ av föräldra- och familjestöd och rådgivning samt insatser för att underlätta etablering och integration för nyanlända och nyinflyttade barn och unga i kommunen.
 Socioekonomi	Inom området socioekonomi innefattas insatser som motverkar sociala och ekonomiska skillnader eller stöttar socioekonomiskt svagare grupper i samhället. Syftet kan vara att förebygga utanförskap och/eller hjälpa en individ ur utanförskap, genom arbete, vidare-utbildning eller vägledning.
 Trygghet	Inom området trygghet faller trygghetsskapande brottsförebyggande samt rehabiliterande insatser för att öka säkerhet och minska kriminalitet och våld, både i offentligheten och i hemmet.

Preventionsnivåer

Insatserna har även kategoriserat utifrån preventionsnivåerna främjande, förebyggande och riktade. Insatser har kunnat placeras på flera nivåer och inom flera behovsområden, då preventionsnivåerna och behovsområdena naturligt interagerar med varandra.

Främjande insatser

Insatser på främjande nivå definieras som generella insatser riktade mot alla i en population. Oftast fokuserar dessa insatser på så kallade skyddsfaktorer. Stora delar av den lagstadgade basverksamheten inom de kommunala verksamheter som arbetar med barn, unga och familj kan inordnas här. Det lagstadgade arbetet på främjande nivå, inom exempelvis skolan, har inte undersökts specifikt i insatsinventeringen. Det är dock viktigt att poängtera är att en välfungerande basverksamhet är av största betydelse för att kommunen på främjande nivå ska kunna möta de behov som finns.

Förebyggande insatser

Insatser på förebyggande nivå definieras som insatser som riktar sig till en identifierad riskgrupp med syftet är att hindra att problem eller problembeteenden utvecklas. Ofta diskuteras förebyggande insatser som insatser som syftar till att förebygga riskfaktorer. I insatsinventeringen inkluderas även insatser som syftar till att stärka skyddsfaktorer i de fall som inte är generella utan riktar sig till en särskild grupp. Förebyggande insatser diskuteras ofta i relation till besparingar gällande så väl mänskligt lidande och samhälleliga kostnader.

Riktade insatser

Insatser på riktad nivå definieras i denna inventering som insatser riktade till individer som redan uppvisar eller fallit in i ett allvarligt och identifierat problembeteende. Insatserna består oftast av åtgärdande, behandling eller rehabilitering. Många av de insatser på riktad nivå som faller inom kommunens ansvar är lagreglerade.

Samverkan och behov

Under workshopparna har även olika typer av samverkan samt verksamheternas upplevda behov diskuterats. Samverkan har definierats som all samverkan som verksamheterna har med externa aktörer. Behov har definierats som de behov som verksamheten ser hos sin mål-

grupp, men även organisatoriska behov eller potentiella framtida behov.

Avgränsning

Insatsinventeringen har avgränsats till insatser som riktar sig till barn, unga och familj, som ges av kommunal verksamhet. Med gruppen barn och unga avser vi främst åldern 0-24 år. Ett par regionala aktörer har deltagit utifrån att det finns ett samägarskap med kommunen.

Insatsinventeringen har inte som syfte att bedöma kvalitet eller effekt av insatser och aktiviteter. För att insatserna ska inkluderas i inventeringen ska de ha varit aktuella och kunnats erbjudas under tidpunkten för workshoppen. När det gäller insatser inom verksamheterna som är lagstadgade redovisas inte dessa. Detta då syftena med inventeringen är att skapa överblick och inte att utvärdera eller utöva tillsyn av verksamheterna.

Tillförlitlighet i metoden

Informationen kring insatserna har samlats in genom att diskutera med verksamhetspersonal samt genom uppföljningsrapporter. Detta för att få en så tydlig bild som möjligt av vilka insatser som erbjuds i kommunen och vilka som verksamheterna nyttjar. Kunskapen kring vilka insatser som finns och används är störst ute bland de som ger insatserna. Det är viktigt att komma ihåg att detta är en nulägesbild av Ale kommuns insatser, vilket gör att planerade insatser och förändringar inte syns i resultatdelen. Det finns även en risk att vissa insatser inte har kommit fram under workshopparna p.g.a. praktiska skäl, så inventeringen bör ses som en miniminivå av de insatser som erbjuds.

Risk- och skyddsfaktorer

Inom preventionsarbete används begreppet risk- och skyddsfaktorer, vilka har pekats ut som viktiga inom forskning för att förklara utvecklingen av riskbeteenden². Riskfaktorer innebär att sannolikheten för att ett riskbeteende utvecklas ökar. Exempel på riskfaktorer är ej slutförda gymnasiestudier, hög konfliktnivå mellan föräldrar eller låg socioekonomisk ställning. Skyddsfaktor är de faktorer som stärker motståndskraften mot att utveckla riskbeteenden. Exempel på skyddsfaktorer är välfungerade skolgång, trygg familjesituation och hög socioekonomi³. De garanterar dock inte en minskning eller ökning av risken för att en person, utan berör sannolikheten av att utfall av riskbeteenden.

---

2 <http://www.kometprogrammet.se/uploads/files/en-grund-for-att-vaxa.pdf> Sundell.K & Forster, M (2005)

3 <http://www.mfof.se/Documents/foraldrastod/foraldrar-spelar-roll-vagledning-i-lokalt-och-regionalt-foraldrastodsarbete.pdf>

DEL 1

RESULTAT: INSATSER

I del 1 kommer resultatet av insatsinventeringen att redovisas utifrån insatsinventeringens sju behovsområden. Inom varje behovsområde redovisas insatserna både övergripande i text samt mer detaljerat i tabellform. De flesta behovsområden är uppdelade i två eller fler avsnitt för att tydliggöra det arbete som görs.

Delaktighet och inflytande

Delaktighet och inflytande handlar om både makt och inkludering. Delaktighet syftar till deltagande och engagemang i samhället inom såväl sociala- och kulturella-, som politiska forum. Med inflytande menas makt att påverka och höras, både i samhället i stort och i de mindre sammanhangen. Både delaktighet och inflytande är viktiga faktorer för att skapa tillit i ett samhälle.

Delaktighet

Ale kommun har ett rikt föreningsliv och ett engagerat civilsamhälle, vilket är en viktig aspekt att betona även om detta inte täcks in i insatsinventeringen. Matchning med och lots ut i föreningslivet kan erbjudas av bland annat ungdomscoacherna i den öppna ungdomsverksamheten samt fältassistenter. Dessa funktioner riktar sig främst till ungdomar i åldern 13-20 år. För de yngre åldrarna kan man vända sig till Ale fritid för liknande stöd. På främjande nivå kan kommunen erbjuda stöd i uppstart och utveckling av förening såväl som i samordning och eventuell utbildning inför föreningsledda evenemang. I enlighet med kommunala riktlinjer delar kommunen ut föreningsbidrag till bidragsberättigade föreningar. De mötesplatser som finns för kommunens nyanlända sköts och bemannas främst av ideella krafter. För dessa erbjuder kommunen lokaler i Ahlafors fabriker, Skepplanda bibliotek, Ale gymnasium samt Välkomstens lokaler.

Verksamheterna inom Kultur och fritid erbjuder ett brett utbud av fritidsaktiviteter på främjande nivå, främst för ungdomar i åldern 13-20 samt för föräldrar med spädbarn. Alla aktiviteter och evenemang för denna grupp kommuniceras genom mobilappen Ung i Ale. Med hjälp av fritidskortet som delas ut till alla i åldern 13-20 kan ungdomar också förflytta sig gratis inom kommunen under kvällar och helger.

Kommunal fritidsverksamhet för åldersgruppen 2-12 är mer begränsad än för den äldre målgruppen och består främst av Kulturskolans verksamhet samt insatser från biblioteket. Bibliotekets verksamhet är gratis och inkluderar utöver mötesplatser för föräldrar med spädbarn också bokklubb för barn i åldern 8-12 samt lovverksamhet som även den främst riktar sig till samma målgrupp. Kulturskolans verksamhet, som riktar sig till en bredare målgrupp och erbjuder undervisning och grupper för alla i åldern 6-20 år, är tillgänglig mot en avgift. För små barn i förskoleåldern är öppna förskolans verksamhet på familjecentralen tillgänglig två dagar i veckan. Öppen förskola förekommer även på andra platser i kommunen, men då ej i kommunens regi.

För barn och unga som utifrån funktionsvariation eller ohälsa är i behov av särskild anpassning för deltagande i fritidsaktiviteter är utbudet

begränsat. Kulturskolan erbjuder funktionsinriktad musikerterapi och för de över 18 år som lider av någon typ av psykisk ohälsa håller Ale aktivitetscenter öppet hus med utbud av aktiviteter. Ledsagarservice är lagstadgad inom LSS och personligt ombud söks utifrån behov.

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Babycafé	Öppna förskolan på Familjecentralen i Bohus har regelbundna babycaféer som är öppna för alla nyblivna föräldrar med barn.	Nyblivna föräldrar med barn
	Bibliotekets lovverksamhet	Under höst- och sportlov håller biblioteket öppet och erbjuder aktiviteter för barn och unga. Under höstlov (läslovet) erbjuds också utlåning av ”temapåsar” baserade på olika intressen för att uppmuntra läsning.	Barn i olika åldrar
	Bokcirkel för föräldralediga	Bokcirkel för föräldralediga arrangeras på biblioteket i Nödinge, alla föräldralediga från hela kommunen är välkomna.	Föräldralediga
	Bokklubb	Bokklubb för barn finns på folkbiblioteken i Surte och i Älvängen. Gruppen träffas fyra gånger under en termin för att diskutera en bok.	Barn 10-12 år
	Bäbismys	Bäbismys är i dag en mötesplats med fokus kultur och läsning för föräldrar med barn under 1 år. Bäbismys arrangeras i samverkan mellan Kultur och biblioteket tillsammans med ABF och finns på alla kommunens bibliotek.	Föräldrar med barn under 1 år
	Festivalborg	Festivalborg är ett årligt återkommande alternativt firande av Valborgsmässoafton utan droger och alkohol. De senaste åren har Festivalborg arrangerats av ungdomar genom Öppen ungdomsverksamhet.	13-20 år
	Fritidsaktiviteter	Information om aktuella fritidsaktiviteter arrangerade via den öppna ungdomsverksamheten finns i appen Ung i Ale. Alla ungdomar är välkomna att delta i aktiviteterna, men också att själva anordna evenemang och träffar.	13-20 år
	Fritidsbanken	Det har påbörjats en process med att skapa en Fritidsbank. Fritidsbanken ska fungera enligt delningsekonomiska principer som ett bibliotek för fritidsutrustning som ska tillgängliggöra och möjliggöra en aktiv fritid för grupper som har det svårt ekonomiskt och besökare som inte behöver ta med sig egen utrustning. Fritidsbanken drivs i samverkan mellan Ale Fritid och Arbetsmarknadsenheten.	Alla
	Fritidskort	Alla ungdomar får fritidskort för att kunna ta sig runt i kommunen under kvällar och helger.	13-20 år
	Gratis sommarlovsaktiviteter	Det finns möjligheten att få ekonomiskt stöd för att anordna sommarlovsaktiviteter för barn och unga i åldern 6-15 år. För att få det ekonomiska stödet behöver aktiviteterna som erbjuds vara gratis.	6-15 år

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Gruppverksamhet	Det finns flera aktiva ungdomsgrupper med flera olika inriktningar i kommunen. För en full lista över aktuella grupper kontaktas ungdomscoacherna. En ungdom kan också själv starta en ny grupp om det önskas något annat. Stöd i detta går att få från ungdomscoacherna.	13-20 år
	Inspiration-skvällar, drop-in	Kommunens mötesplatser Älvgården, Ungkan och Arken har 1-2 kvällar i veckan inspirationskvällar, gambits eller drop-in för att uppuntra till att ungdomar ska starta upp egna grupper, aktiviteter eller anordna evenemang.	13-20 år
	Kontakt, matchning och lots ut i föreningsliv	I samverkan mellan ungdomscoacherna och Ale fritid kan en individ eller grupp få hjälp med att lotsats ut i Ales föreningsliv. Arbetet sker främst via den öppna ungdomsverksamhetens gruppverksamheten.	Främst ungdomar i ålder 13-20 år
	Kulturskolan	Under läsåren erbjuder Kulturskolan kurser inom bild och film, musik och instrument både i grupp och enskilt, musikal och teater samt kreativt skapande för yngre barn. Aktiviteterna är avgiftbelagda.	6-20 år
	Mötesplatser	I kommunen finns tre mötesplatser för ungdomar: Älvgården i Älvängen, Ungkan i Nödinge och Arken i Bohus. Mötesplatserna är öppna under dagtid på vardagar och på begäran eller under anordnade evenemang på kvällar och helger.	13-20 år
	Projekt- och aktivitetsstöd	Ungdomscoacherna inom den öppna ungdomsverksamheter kan erbjuda projekt- och aktivitetsstöd till alla ungdomar som vill arrangera evenemang eller starta grupper. Ungdomscoacherna hjälper till med allt att planera så väl som att söka pengar.	13-20 år
	Sagosäcken	Biblioteket lånar ut böcker till förskolan samt familjecentralen under längre tid (en termin) som föräldrar i sin tur kan låna med hem.	Föräldrar med barn i förskolan
	Stöd i föreningsbildande	Ale Fritid kan bistå med stöttning i uppstart och utveckling av förening, samverkan mellan föreningar och samordning och utbildning inför evenemang så som sommarens fotbollsskola. Kommunen erbjuder föreningsbidrag till alla bidragsberättigade föreningar i enlighet med kommunala riktlinjer.	Alla
	Tvärballa bankomaten	För den som vill anordna ett evenemang eller starta en aktivitet går det att söka pengar via Tvärballa bankomaten. Ansökan måste komma från en ungdom och görs via nätet. Stöd finns att få hos ungdomscoacherna.	13-20 år
	Ung i Ale-appen	Via mobilappen Ung i Ale kommuniceras alla evenemang och aktiviteter som arrangeras för ungdomar i kommunen. I appen kan unga också lämna synpunkter och tycka till olika frågor.	Alla
	Ungdoms-coacher	Kommunens ungdomscoacher finns tillgängliga för alla ungdomar i kommunen via Öppen ungdomsverksamhet. Ungdomscoacherna kan stötta i planering och genomförande av evenemang och aktiviteter samt finns till som stöd under rasterna på kommunens högstadieskolor.	13-20 år

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Ungdomskulturgruppen	Ungdomskulturgruppen består av tjänstepersoner, men syftar till att skapa mötesplatser för Ales ungdomar att träffas och göra något tillsammans. Gruppen fungerar som ett forum för de olika verksamheterna i Alekulturrum att göra något tillsammans och skapa verksamhet för ungdomar.	10-20 år
	Ungdomsverksamhetens lovverksamhet	Under årets alla lov finns ungdomscoacherna tillgängliga och mötesplatserna hålls öppna på begäran om särskilt syfte finns. Alla ungdomar är välkomna att komma med förslag på aktiviteter eller delta i det som anordnas.	13-20 år
Förebyggande	Ale aktivitetscenter - öppet hus	Ale Aktivitetscenter erbjuder gemensamma aktiviteter för alla intresserade som befinner sig inom verksamheten. De gemensamma aktiviteterna kan bestå av exempelvis promenader, vattengympa, bad, yoga och avslappning. Här går det också att få hjälp och stöd med kontakter och ansökningar samt i planering av vardag.	Individer 18-65 år som lider av psykisk ohälsa och/eller är aktuell på vuxenheten
	FNT Musik	Kulturskolan erbjuder funktionsinriktad musikerapi. Anmälan är öppen för alla, men riktar sig främst till individer med någon typ av funktionsvariation som kan påverka deltagande i ordinarie verksamhet inom Kulturskolan.	Barn och unga med funktionsvariation
	Mötesplats Spinneriet	Mötesplats Spinneriet drivs av ideella krafter i kommunens lokaler i Ahlafors fabriker. Mötesplatsen tillhandahåller språkcafé, läxhjälp, workshops och kunskapskvällar. Verksamheten riktar sig främst till alla nya i Sverige, men alla är välkomna att delta.	Alla
Riktad	Dialogsamtal	Fältassistenterna kan hålla i dialogsamtal för att hjälpa till engagemang eller att hitta aktiviteter som passar specifika individen.	13-20 år
	Lägerverksamhet	Inom biståndsbeslut om korttidsvistelse utanför egna hemmet kan bland annat lägerverksamhet erbjudas. Denna är förlagd i Häljered.	Barn och unga med funktionsvariation
	Personligt ombud	Som individ med psykisk funktionshinder finns tillgång till extra stöd från ett personligt ombud. Ett personligt ombud kan bland annat ge stöd i kontakt med vård och samordna insatser och aktiviteter.	Från 18 år

Inflytande

Inom området inflytande samlas alla insatser som syftar till att skapa inflytande för och möjliggöra påverkan hos gruppen barn och unga. Demokrati, inflytande och medbestämmande är genom läroplanerna integrerade delar av förskolan, skolan och gymnasiet. Metoderna för att bemöta detta ser olika ut inom olika enheter i kommunen. Klassråd, elevråd och olika typer av föräldraforum är traditionella former för detta. På kommunövergripande nivå finns riktlinjer för invånardialog.

Ungdomsrådet fungerar som en remiss- och referensgrupp vars syfte är att finnas till för samråd före beslut som berör ungdomar. Ungdomsrådet står också bakom flera ungdomspolitiska evenemang under året, däribland Påverkanstorget där Ungdomsrådets ledamöter väljs. I detta arbete har rådet stöd av ungdomskulturgruppen inom förvaltningen. Ungdomsrådets mål- och intressegrupp är främst ungdomar i åldern 13-20 år. För barn i åldern 0-12 år finns inget motsvarande forum utanför skolans verksamhet.

Inom området inflytande finns endast insatser på främjande och förebyggande nivå. Även inom detta område spelar mobilappen Ung i Ale en roll genom att fungera som ett kommunikationsverktyg med möjlighet för alla som har den att lämna synpunkter och åsikter. Dessa samlas upp av ungdomscoacherna inom Öppen ungdomsverksamhet. Ungdomsrådet samt rådets årliga Påverkanstorg är ett etablerat forum för ungas makt och inflytande. Inom förskolan, skolan och gymnasiet verksamhet finns flera forum och former för inflytande av den egna verksamheten. Enkäter och liknande används ofta för att fånga upplevelser, åsikter och förslag hos de som är aktuella inom den aktuella verksamheten. Den formen av inflytande benämns ofta som brukar- eller elevinflytande.

Flera av kommunens verksamheter stöttar också individer i kontakt med myndigheter. Syftet är att stärka individens möjlighet att kunna påverka sin egen situation. Inom den riktade nivån hittas också det samtalsstöd som en individ kan få i utformandet av många insatser. Det är ett stöd som inte ses i bruttolistan, men som är väldigt viktigt och som påverkar inflytandet som individen har på sin egen situation.

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Elevråd	Varje skola har ett elevråd som kan diskutera och lyfta frågor och förslag på förändring till skolans ledning. Elevrådsrepresentanterna väljs av sina klasskamrater.	Elever i årskurs 1-9 samt gymnasiet
	Enkäter	Flera olika enkäter används för att belysa ungdomars upplevelser och åsikter i kommunen. Exempel på detta är KEX-enkäten som riktar sig till den öppna ungdomsverksamhetens målgrupp, GR-enkäten och LUPP-enkäten som var tredje år besvaras av alla ungdomar i årskurs 8 samt 2 på gymnasiet.	13-20 år
	Klassråd	Varje klass håller med jämna mellanrum klassråd där alla elever i klassen deltar i att diskutera frågor som berör skolan och har möjlighet att lyfta synpunkter och förslag.	Elever i årskurs 1-9 samt gymnasiet
	Kulturskolans elevforum	Ett elevforum för att öka och stärka elevernas inflytande över Kulturskolans verksamhet är under utveckling.	Elever 13-20 år inom Kulturskolans verksamhet
	Påverkanstorg	Påverkanstorget anordnas en gång om året av Ungdomsrådet. Evenemanget är till för att skapa och föra fram förslag om utveckling och förändring till politiken.	13-20 år
	Riktlinjer och styrdokument	Inom förskolan och skolans verksamhet finns flera riktlinjer och styrdokument som berör delaktighet och utformade. Ales förskolor och skolor arbetar på olika sätt och med olika metoder för att stärka detta arbete.	Verksamheten
	Skolråd	Skolrådet består av föräldrarepresentanter från varje klass på skolan. På rådets möten deltar skolans rektor samt representanter från personalen. Skolrådet träffas några gånger per termin och diskuterar aktuella frågor. Rådet är ett forum för föräldrar att engagera sig i skolans utveckling och verksamhet. Rådet ser olika ut på olika skolor.	Föräldrar till elever i grundskolan
	Ung i Ale-appen	Via appen Ung i Ale kommuniceras alla evenemang och aktiviteter som arrangeras för ungdomar i kommunen. I appen kan du som ung också lämna synpunkter och tycka till olika frågor.	Alla
	Ungdomsrådet	Ungdomsrådets syfte är att finnas till för samråd före beslut som berör ungdomarna och fungerar som en remiss- och referensgrupp i sådana frågor som berör unga människors situation i kommunen. Ungdomsrådet kan initiera nya frågor i nämnder/kommunstyrelsen och förvaltningar. Ungdomsrådet består av 23 ledamöter, 12 av dessa väljs via det årliga Påverkanstorget.	13-20 år
Förebyggande	Omvärldskunskap	På Ale gymnasium finns ett särskilt fokus på omvärldskunskap i arbetet med elevinflytande. Syftet är att skapa förståelse för demokratiska processer samt öka delaktigheten bland alla elever.	Elever på Ale gymnasium
Riktad	Brukarenkät	Flera verksamheter använder sig av enkäter för att fånga upp upplevelser, åsikter och förslag hos de som är aktuella inom verksamheten. Exempel på detta är brukarenkäten inom Individ- och Familjeomsorgen.	Verksamheten

Förskola och skola

Inom området förskola och skola inkluderas allt pedagogiskt stöd och studiemotiverande arbete i kommunen. Detta inkluderar bland annat insatser för lärande, närvaro, motivation och prestation. Utifrån de typer av insatser som faller inom behovsområde Förskola och skola görs redovisningen av insatsinventeringen under rubriken Lärande och pedagogiskt stöd.

Lärande och pedagogiskt stöd

Kommunens insatser för lärande och pedagogiskt stöd är, från studievägledning, handledning och utvecklingssamtal till riktlinjer för normer och värden, i hög utsträckning reglerad i skollagen och läroplanen. Delar av detta diskuteras nedan, men fokus kommer ligga på de insatser som inte specificeras i lagtext.

På främjande nivå finns inom skolans verksamhet vuxennärvaro under rasttider. Namn och form på detta varierar något beroende på vilka åldrar insatsen riktar sig till. På kommunens låg- och mellanstadium finns fritidspedagoger och på kommunens högstadieskolor har ungdomscoacher inom Öppen ungdomsverksamhet denna funktion. På Ales gymnasium finns särskilda elevcoacher som arbetar extra med närvarohantering och motivation utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv. Till förskolorna erbjuder kommunens folkbibliotek boklådor, men arrangerar också sagostunder och kan bistå vid exempelvis föräldramöten. För grundskolan och gymnasiet finns via Utvecklingsenheten särskild skolbibliotekarie som på förfrågan kan besöka kommunens skolor och skolbibliotek. Vid Familjecentralen finns även öppna förskolan.

På förebyggande nivå arbetar förskolan särskilt med ett helgrupperspektiv där de anpassar och för till extraresurser till hela gruppen utifrån särskilda behov. För att underlätta i detta arbete finns specialpedagogiska resurser att tillgå. Lovskola finns och rekommenderas för de elever i betygssatta årskurser som inte uppnår målen. Lärhjälper finns att tillgå i olika former på Ales skolor. För de över 18 år som behöver komplettera grundskola eller gymnasiekurser finns Komvux verksamhet att tillgå.

För nyanlända barn och unga mellan 6-17 år fungerar Välkomsten som en samordnande funktion för hälsokontroll och pedagogisk kartläggning inför grundskolans förberedelsegrupp eller gymnasiets språkintrödningskurs. Ingen liknande funktion finns i dagsläget för barn i förskoleåldern. Studiehjälper på modersmål och modersmålsundervisning finns att tillgå.

På riktad nivå finns olika typer av särskilt stöd och anpassad skolgång

att erbjuda utifrån behov, så även anpassad inskolning. Fotosyntes är det team som på kommunens låg- och mellanstadieskolor utför insatser för elever med risk att inte nå skolans kunskapskrav, hög frånvaro och/eller uppvisar annat riskbeteende. Ale gymnasium har under året bedrivit en form av hemundervisning på distans för så kallade hemmasittare, alltså de elever som har 100 % skolfrånvaro i en sammanhängande period. Kvälls- och nattomsorg för barn i förskoleålder finns tillgänglig vid behov där ingen annan lösning är möjlig. Samverkan- eller nätverksmöten kan sammankallas av förskola och skola kring individfall där det behövs inkludering av flera professioner och/eller det privata nätverket.

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Fritidshem	Barn i förskoleklass eller i skolår 1-6 i grundskolan kan få skolbarnomsorg i fritidshem. Verksamheten är avgiftsbelagd. Fritidshemmen är knutna till respektive skola. Under lovdagar och ferier finns det möjlighet att vara på fritidshemmet hela dagarna. Fritidshemmet håller öppet efter familjernas behov mellan kl. 06.00-18.00. Efter utredning kan möjlighet finnas till barnomsorg på kväll eller natt vardagar måndag till torsdag.	Barn från förskoleklass till och med vårterminen då barnet fyller 13 år,
	Distansutbildning	Komvux erbjuder webbaserade distanskurser finns möjligheten att läsa in enstaka gymnasiekurser som till exempel matematik, engelska och svenska.	Från 20 år
	Grundläggande vuxenutbildning	Komvux grundläggande kurser motsvarar den nioåriga grundskolan i Sverige och är till för dig som inte har en fullständig grundskoleutbildning. Grundläggande kurser ger dig behörighet för gymnasiestudier.	Från 20 år
	Gymnasial vuxenutbildning	Gymnasiekurser på Komvux motsvarar de kurser som finns i gymnasieskolan. Du kan läsa ett eller flera ämnen på dagtid eller enligt flexibelt upplägg.	Från 20 år
	Riktlinjer och styrdokument för förskola och skola	Inom skolans verksamhet finns flera riktlinjer och styrdokument. Exempel på detta är likabehandlingsplan, värdegrundsarbete, matrisen lust att lära, läroplanens normer och värden, osv.	Verksamheten
	Sagostund för förskolan	En gång varje termin bjuder biblioteket in alla kommunens förskolor till sagostund.	Förskolan
	Sagosäcken	Biblioteket lånar ut böcker till förskolan samt familjecentralen under längre tid (en termin) som föräldrar i sin tur kan låna med hem.	Föräldrar till barn i förskolan
	Sagolådor och temalådor	Biblioteket lånar ut lådor med böcker till förskolorna utifrån valfritt tema.	Förskolan
	Skolbibliotekari	Skolbibliotekarie finns tillgänglig för alla kommunens skolor på begäran. Kronaskolan har en egen.	Grundskolan

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Star for life - motivationslyftet	Motivationslyftet (Star for Life) är en metod för värdegrunds- och motivationsarbete och syftar till att öka självförtroende, undvika riskbeteende och förbättrade skolresultat hos elever på skolan. Motivationslyftet används för tillfället bara på Ale gymnasium.	Elever i grundskola och gymnasium
	Studiebesök på biblioteket	Möjlighet finns att ta med hela klasser på besök på kommunens folkbibliotek. Besök behöver inte anmälas i förväg.	Verksamheten
	Studie- och yrkesvägledning	Om det finns frågor och tankar kring studier och karriär kan du hos Komvux studie- och yrkesvägledare få hjälp med du vägledning, information och hjälp med att planera dina studier. Studie- och yrkesvägledaren hjälper också till att upprätta individuella studieplaner.	Från 20 år
	Ungdomscoacher	Kommunens ungdomscoacher finns tillgängliga för alla ungdomar i kommunen via den öppna ungdomsverksamheten. Ungdomscoacherna finns till som stöd under rasterna på kommunens högstadieskolor samt besöker regelbundet Lärlingsgymnasiet och Ale gymnasium.	13-20 år
	Yrkes- och lärlingsutbildning	Komvux i Ale erbjuder yrkes- och lärlingsutbildningar inom till maskinförare och inom vård- och omsorg. Utbildningarna ligger på gymnasienivå och du ska ha avslutat grundskolan eller motsvarande för att vara behörig.	Från 20 år
	Förebyggande	Elevcoacher	Ale gymnasium arbetar med elevcoacher för skapa trygghet, studiero, kontrollera närvaro och motivera till närvaro och studier. I dagsläget finns två elevcoacher på skolan vars främsta uppgift är närvaroarbete utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv.
Förberedelsegrupp		För nyanlända unga i grundskoleålder finns särskilda förberedelsegrupper med extra fokus på svenska språket och kärnämnen. Syftet med grupperna är att förbereda barn och unga för ordinarie undervisning i grundskolan.	Nyanlända barn och ungdomar i skolåldern
Lovskola		Lovskolan är öppen för alla vid intresse, men vänder sig främst till elever som behöver komplettera sin utbildning eller på annat sätt behöver mer stöd för att nå skolans mål.	Elever i grundskolans årskurs 6-9
Läxhjälp		Läxhjälp erbjuds i olika former på kommunens skolor.	Elever i grundskolan och gymnasium
Speciallärare		Via utvecklingsenheten finns vid behov stöd att få från speciallärare.	Förskola
Specialpedagoger		Via utvecklingsenheten finns vid behov stöd att få från specialpedagoger. Specialpedagogerna kan bistå med handledning och fortbildning för förskolans personal samt bistå vid kartläggning och anpassning av grupp- och individspecifika behov. Riktade insatser kan även ges av specialpedagoger.	Förskola

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Välkomsten	På Välkomsten samordas hälsokontroll och pedagogisk kartläggning för alla nyanlända barn. För familjer med flera barn går detta att samordna vid ett och samma tillfälle för att minska mängden kontakter med kommunen. Välkomsten ansvarar också för överlämningen till skolan med en lägesrapport om barnets och den eventuella familjens situation.	Nyanlända barn och ungdomar i skolåldern
Riktad	Anpassad in-skolning	Anpassad inskolning i form av utökad tid och extra resurser kan erbjudas vid behov.	Förskolan
	Anpassad skolgång	Anpassad studiegång innebär att skolan frångår timplanen för en elev, till exempel genom att ta bort ämnen. Anpassad studiegång är en sista utväg för att få till en fungerande skolgång för elever där andra stödinsatser inte fungerat.	Elever i grundskolan och gymnasiet
	Elevassistenter	Elevassistenter finns vid behov av extra stöd.	Elever i grundskolan
	Fotosyntes	Fotosyntes är ett team bestående av socialpedagog, specialpedagog och familjehandlare. Teamet jobbar alltid på de tre fronterna skola, hem och elev. Det är rektorn på varje skola (F-6) i Ale kommun som initierar ärendet. Kriterierna för att en elev skall bli ett ärende på Fotosyntes är risk att inte nå skolans kunskapskrav, hög frånvaro och/eller avvikande beteende. Det huvudsakliga uppdraget är att genom en tidig insats som riktar sig till både hem och skola, försöka att förhindra utanförskap samt bidra till en fungerande skolgång för eleven. Detta görs genom handledning av pedagoger, familjearbete och direkt arbete med eleven.	Grundskolan årskurs F-6
	Hemundervisning på distans	Anpassad inskolning i form av utökad tid och extra resurser kan erbjudas vid behov.	Elever med problematisk skolfrånvaro på Ale gymnasium
	Hjälp-jag	Inom förskolan antas ett hela gruppen-perspektiv när en eller flera barn har särskilda behov. Förskolan arbetar därför inte med personliga assistenter som grundskolan, utan ser hjälp-jaget som en extra resurs för hela gruppen.	Förskolan
	Kvälls- och nattomsorg	Om möjlighet inte finns för vårdnadshavare eller annan anhörig att ta hand om barnet kvälls- eller nattid kan omsorg erbjudas.	Förskolan
	Logoped	Via utvecklingsenheten finns vid behov stöd att få från logoped.	Förskolan

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Samverkansmöten och nätverksmöten	Vid särskilda behov kan skola och förskola hålla samverkansmöten eller nätverksmöten. På förskolan kopplas exempelvis vårdnadshavare, pedagog, förskolechef samt BVC och utvecklingsenhetens specialpedagoger ihop när det finns behov av samverkan kring ett barn med särskilda behov.	Förskolan och skolan
	Särskilt stöd	Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.	Elever i grundskolan och gymnasiet
	Särskild utbildning för vuxna	Individer med någon typ av utvecklingsstörning eller hjärnskada har rätt till särskild utbildning för vuxna där studierna anpassas efter individens kunskaper och förmågor enligt en individuell studieplan.	Från 20 år
	Utbildningskontrakt	Ett utbildningskontrakt är en överenskommelse mellan individ, Arbetsförmedlingen, Komvux och AME som görs när gymnasiet ska läsas in på komvux eller på folkhögskolan. Studierna kan kombineras med jobb, praktik eller andra arbetsmarknadspolitiska program på deltid.	Från 18 år

Fysisk hälsa

Inom fysisk hälsa faller de kommunala verksamheter, återkommande aktiviteter och evenemang samt systematiserade insatser som syftar till att uppmuntra till fysisk aktivitet, främja fysisk hälsa eller underlätta eller stötta för barn och unga med fysiska funktionsvariationer.

Större delen av vårduppdraget ligger på regional nivå och är därför inte inkluderad i inventeringen. Den regionala vård- och omsorgen berörs endast i de fall där organisationen till viss del också ägs av kommunen eller där tydlig samverkan finns. Detta gäller främst insatser inom Familjecentralen samt Ungdomsmottagningen. Fler regionala insatser kan istället ses under området Samverkan.

Fysisk hälsa och aktivitet

Kommunens förskolor och skolor jobbar på olika sätt för att uppmuntra till fysisk aktivitet. Alekampen och Skoljoggen har länge funnits i kommunen, likaså Nolskolans Nolklassikern och Nolvarvet. Verksamheten inom Skol IF finns främst på kommunens högstadieskolor och är där anpassade efter förutsättningar och önskemål. Inom förskolan kan listas arbete med flera typer av rörelseaktivitet, det mer frekventa Miniröris och Bamsegruppen så väl som det årliga Hasaloppet. Inom kommunen finns exempel på när skolan i samverkan med föreningslivet lyft in mer sport i verksamheten, samt arbete med morgonidrott och pulsträning. På Ale gymnasium finns möjligheten att utefter behov ha hälsa som ämne på schemat, frikopplat från betyget i idrott.

Med premiär 2017 anordnar kommunen också det årliga Ale Outdoor, ett evenemang där alla alebor samt besökare är välkomna att prova på och inspireras av ett brett utbud av sporter. På förebyggande nivå finns projektet Open Court där tjejer i alla åldrar är välkomna att testa på olika sporter. Insatsen är kostnadsfri för deltagare och satsar särskilt på att marknadsföra sig mot grupper som är mindre aktiva inom föreningslivet i kommunen. För de ungdomar som bor på kommunens HVB- och stödboenden har det under 2017 erbjudits gratis gymkort.

Inom grundskolan kallas alla elever från förskoleklass och vart annat år till och med årskurs 8 till elevhälsosamtal. Inom dessa kontrolleras kost, tillväxt och allmänt hälsotillstånd. Elevhälsans verksamhet är lagreglerad och finns också tillgänglig för alla elever inom kommunens grundskola och gymnasium för rådgivning, utredning, konsultation och handledning. Elevhälsan har dock inget behandlande uppdrag, utan remitterar vid behov av vård vidare till den regionala vården. Förskolan arbetar med verktyget HYFS (Hygien i förskolan) som både underlättar uppföljning av sjukdomsfrånvaro och tillhandahåller pedagogiska övningar

kring hygien. Förskolan kan också erbjuda nätverksmöten utifrån särskilda behov. På förebyggande nivå kan bubbelbad, sol- och sandterapi och studiecirkel kost, motion och sömn erbjudas för individer med fysiska besvär eller funktionshinder. För denna grupp kan även alla lagstadgade insatser på riktad nivå erbjudas utifrån biståndsbeslut.

Som nämnts ovan är Familjecentralen för de tidiga åldrarna och Ungdomsmottagningen för gruppen cirka 13-25 år viktiga aktörer i att tillhandahålla insatser på alla preventionsnivåer. Inom Familjecentralens samarbete finns både barnhälsovård och barnmorskor att tillgå. Ungdomsmottagningen jobbar aktivt med både informations- och kunskapspridning samt rådgivning och enklare behandlingar kring både fysisk och psykisk hälsa, främst med fokus på sexuella- och reproduktiva frågor.

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Ale outdoor	Ale Outdoor är en festival för utesport och friluftsliv med möjlighet att träna och tävla i utesporter som löpning, mountainbike, skateboard och hinderbana. Festivalen arrangeras av Ale kommun, men utbudet produceras av föreningar och företag från hela regionen. Både amatörer och proffs är välkomna.	Alla
	Alekampen	Varje år hålls Alekampen för alla elever i årskurs 9, en tävling i olika fridrottsgrenar mellan kommunens högstadieskolor.	Grundskolans elever, årskurs 9
	Barnhälsovård	Barnhälsovårdens basprogram är öppet och tillgängligt för alla barn och nyblivna föräldrar. I Ale finns BVC i Bohus tillsammans med Öppna förskolans verksamhet i Familjecentralen.	0-6 år
	Basketträning på skolan	På Garnvindeskolan erbjuder de i samarbete med Ale basket basketträningar.	Grundskolan årskurs F-3
	Besök från Ungdomsmottagningen	Ungdomsmottagningen tar emot besök från alla årskurs 8 elever och Särskolan 7-9. Ungdomsmottagningen besöker även vid behov gymnasieskolor, boende för ensamkommande, HVB-hem och AME-grupper.	Ungdomar upp till och med 24 år.
	Drop-in Ungdomsmottagningen	Ungdomsmottagningen har öppen drop-in för samtal och rådgivning kring sexuellt överförbara infektioner (STI) och graviditetstest.	Ungdomar upp till 24 år
	Elcyklar	För de som vill finns det elcyklar att låna på biblioteket. Lånetiden är upp till en vecka.	Alla
	Elevhälsosamtal	I förskoleklass samt årskurs 2, 4, 6 och 8 ges elevhälsosamtal med sjuksköterska. Kost och tillväxt kontrolleras. Vid oro kontaktas föräldrar.	Grundskolan
	Friluftsdagar	Friluftsdagar är återkommande aktiviteter inom skolans verksamhet. Under en friluftsdag kan t.ex. ridning, simning eller skridskor testas. Kyrkbyskolans elever genomför återkommande en vandring i Vättelefjäll.	Grundskolan

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Frukost i skolan	På Ale Gymnasium serveras frukost till alla elever. Syftet är att generera mer energi, öka koncentrationsförmåga och motivation, så väl som att skapa incitament för att komma till skolan i tid, skapa ett sammanhang för social samvaro och att stötta upp för barn som av någon anledning inte får frukost i hemmet.	Grundskola och gymnasium
	Hygien i förskolan (HYFS)	HYFS är program för uppföljning vid sjukfrånvaro som möjliggör för personal att se genomsnittlig närvaro och frånvaro. Inom HYFS bistår regionen med tips på pedagogiska övningar för att lära barn hygien.	Förskolan
	Mödravård	Barnmorskemottagningens basprogram är öppet och tillgängligt för alla gravida. I Ale är mottagningen lokaliserad i Skepplanda och samverkar med Familjecentralens verksamheter i Bohus.	Gravida och nyblivna föräldrar
	Nolklassikern	Nolklassikern är ett årligt återkommande idrottsevenemang där elever på Nolskolan genomför etapper i vandring, simning och cykling. Planer finns på att införa liknande evenemang i anslutning till andra skolor i kommunen.	Grundskolan
	Nolvarvet	Årligt löparevenemang i Nol för elever på Nolskolan i årskurs 3-6. Planer finns att införa liknande evenemang i anslutning till andra skolor i kommunen.	Grundskolan
	Pulsträning	På Surteskolan används pulsträning för årskurs F-6 - mindre fysisk aktivitet som får upp pulsen för eleverna - för att öka energi, koncentration och motivation.	Grundskolan
	På egna ben	På egna ben är en utmaning som handlar om att ta sig till skolan genom att cykla, gå eller åka kollektivt och skippa de ofta korta bilresorna. Utmaningen är uppbyggd som en poängjakt där klassen engageras i att tävla om fina priser. Syftet är att öka självförtroende, minska bilåkande, öka fysisk aktivitet och skapa säkrare skolmiljöer. Alla skolor deltar inte.	Elever årskurs 4-6
	Rörelseaktivitet Förskolan	Inom Förskolans verksamhet finns flera olika initiativ till rörelseaktivitet. Formerna ser olika ut på olika enheter. Exempel på rörelseaktiviteter är Hasaloppet, OP-loppet, Miniröris, Gångpolarn och Bamsegruppen.	Förskolan
	Simning	Simundervisningen är en del av ämnet idrott och hälsa. Innan årskurs 7 ska alla elever kunna simma minst 200 meter och hantera en nödsituation vid vatten.	Grundskolan
	Skol IF	Skol IF är skolidrott utöver den schemalagda idrotten. Skol IF ser olika ut på olika skolor, på Aroseniussskolan erbjuds exempelvis morgonidrott.	Grundskolans elever
	Skoljoggen	Skoljoggen är ett årligt evenemang från skolidrottsförbundet och anordnas varje år på skolor runt om i landet på skolans eget initiativ.	Grundskolan
	Vaccination	Alla elever erbjuds vaccination i åk 2, 6 samt i åk 8. Vaccinationen är frivillig.	Grundskolan

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Förebyggande	Bubbelbad	Ett bubbelbadrum finns till förfogande för alla med biståndsbeslut enligt LSS och är lokaliserad på Klockarevägens boende. Bokning görs via telefon.	Alla med biståndsbeslut enligt LSS
	Gymkort	Gymmet på Ahlafors fabriker är tillgänglig utan kostnad för boende på kommunens HVB-hem.	Boende på kommunens HVB-hem
	Hälsa som teoretiskt ämne	På Ale gymnasium arbetar de med hälsa som ett ämne på schemat, frikopplat från de betygsgrundande målen i idrott. Syftet är att öka förståelse och kunskap om den egna hälsan.	Elever på Ale gymnasium
	Kondomworkshop	Ungdomsmottagningen genomför workshop kring kondom användning två gånger per år.	Ungdomar upp till 24 år
	Open court	Återkommande öppna evenemang där tjejer i alla åldrar får testa på olika idrotter som erbjuds i kommunen. Evenemanget förflyttas så att det under året har besökt kommunens alla delar.	Tjejer
	Sol- och sandrummet	Ett sol- och sandrum finns till förfogande för alla med behov och är lokaliserad på Backaviks äldreboende. Bokning görs via telefon.	Alla
	Studiecirklar	För individer inom den dagliga verksamheten erbjuds studiecirklar inom kost, motion och sömn.	Individer inom daglig verksamhet
Riktade	Elevhälsoteam	Ett tvärprofessionellt team bestående av specialpedagog/ och eller speciallärare, skolkurator, skolsköterska, rektor. Träffas regelbundet och diskuterar individärenden.	Grundskolans elever
	Handledning	Elevhälsan kan erbjuda handledning för elever kring hur olika problem eller utmaningar kan hanteras eller bemötas.	Förskola, skola, gymnasium
	Hemtjänst	Hemtjänsten står till service för alla med biståndsbedömt beslut om stöd i hemmet. Då detta även inkluderar barnfamiljer präglas hemtjänsten i Ale kommun av ett barn- och hela familjen-perspektiv och ska bistå med både praktiskt och motiverande stöd.	Familjer med behov
	Konsultationer	Elevhälsan kan inte erbjuda egna behandlingar men finns tillgänglig för konsultationer för vidare remiss till exempelvis vårdcentral.	Grundskolans elever
	Provtagning STI och graviditetstest	Ungdomsmottagningen erbjuder provtagning för sexuellt överförbara infektioner (STI) och graviditetstest. Samtal erbjuds även kring STI, graviditet och abort.	Ungdomar upp till 24 år
	Samtal med barnmorska på Ungdomsmottagningen	Barnmorskorna erbjuder samtal kring sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter inklusive hälsosamtal kring fysisk och psykisk hälsa till ungdomar som kontaktar UM. Förskriver preventivmedel samt erbjuder samtal vid graviditet och abort.	Ungdomar upp till 24 år

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Samverkansmöten och nätverksmöten	Vid särskilda behov kan skola och förskola hålla samverkansmöten eller nätverksmöten. På förskolan kopplas exempelvis vårdnadshavare, pedagog, förskolechef samt BVC och utvecklingsenhetens specialpedagoger ihop när det finns behov av samverkan kring ett barn med särskilda behov.	Förskola och skola
	Utredning fysisk hälsa	Elevhälsan genomför utredning gällande fysisk och psykisk hälsa för barn där det finns oro. Utredningen kan leda till exempelvis remiss till annan instans eller placeringar.	Grundskolan
	Vård i hemmet	Utifrån biståndsbeslut kan korttidsboende erbjudas barn och unga i behov av miljöombyte eller vars familj behöver avlastning.	Individ utifrån biståndsbeslut
	Västbus	Insatsen riktar sig till barn och ungdomar med sammansatt psykisk/psykiatrisk och social problematik som samtidigt och samordnat har behov av vård- och omsorgsinsatser från både kommunen och regionen. Familjen, BUP, BVC, Habiliteringen, Elevhälsan, Socialtjänst och primärvården är exempel på aktörer som ingår i samverkan.	Individer i behov

Psykisk hälsa

Inom området psykisk hälsa och välmående faller de insatser som syftar till att främja psykisk hälsa och välmående samt förebygga och rehabilitera psykisk ohälsa. Området inkluderar även insatser för individer med neuropsykiatriska funktionsvariationer. Precis som området Fysisk hälsa hittas flera insatser inom behovsområdet Psykisk hälsa på regional nivå och är därför inte inkluderad i inventeringen. Den regionala vård- och omsorgen berörs endast i de fall där organisationen till viss del också ägs av kommunen eller där tydlig samverkan finns. Fler regionala insatser kan istället ses under området Samverkan.

Psykisk hälsa och välmående

Precis som i relation till den fysiska hälsan har Elevhälsan både genom de återkommande elevhälsosamtalen och som rådgivande, konsult-erande och handledande funktion för kommunens alla grundskole- och gymnasieelever en central roll inom det hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Elevhälsan har dock inget behandlande uppdrag, utan remitterar vid behov vidare till den regionala vården. Med syfte att nå ut till fler har ett arbete påbörjats med informations- och kunskapsspridning kring sömn och hälsa för kommunens högstadieskolor. På Ale gymnasium arbetar de på förebyggande nivå med både hälsa som teoretiskt ämne på schemat och jag-stärkande gruppverksamhet. På Bohusskolan har livskunskap på schemat lyfts in i främjande syfte. Inom förskolan används ofta ett hela-gruppen perspektiv där anpassningar efter behov inte läggs på individen utan hela barngruppen.

Alla typer av biståndsbedömda behandlingar och åtgärder utreds och beslutas av Individ- och familjeomsorgen samt Funktionshinderverksamheten. Familjehuset är Individ- och familjeomsorgens utförarenhet och kan erbjuda kris- och traumastöd, övrigt samtalsstöd utifrån behov samt rådgivning. Via Ungdomsmottagningen finns också tillgång till kurator på riktad nivå, samt stressförebyggande kurser inom ACT-metoden. Via Familjehuset erbjuds också förebyggande och riktad gruppverksamhet för barn med separerade föräldrar, barn med anhöriga i missbruk eller med psykisk ohälsa samt barn och unga som utsatts eller varit offer för våld i hemmet. Familjehuset kan också erbjuda samtalsstöd för unga brottsoffer.

För individer över 18 år håller Ale aktivitetscenter öppet hus för alla som på olika sätt lider av psykisk ohälsa och är i behov av trygga sociala sammanhang. Som aktuell inom vuxnenheten finns tillgång till läkare och kuratorer, där den ena kuratorn är särskilt specialiserad på fall där

våld i nära relationer förekommit. Krismottagning för män och Kris-mottagning för våld i nära relationer är lokaliserade i Kungälv, men samägs av Ale kommun.

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Besök från Ungdomsmottagningen	Ungdomsmottagningen tar emot besök från alla årskurs 8 elever och Särskolan 7-9. Ungdomsmottagningen besöker även vid behov gymnasieskolor, boende för ensamkommande, HVB-hem och AME-grupper.	Ungdomar upp till och med 24 år.
	Drop-in Ungdomsmottagningen	Ungdomsmottagningen har öppen drop-in för samtal och rådgivning kring sexuellt överförbara infektioner (STI) och graviditetstest. Även fortsatt förskrivning av preventivmedel.	Ungdomar upp till och med 24 år
	Elevhälsosamtal	I förskoleklass samt årskurs 2, 4, 6 och 8 ges elevhälsosamtal med sjuksköterska. Vid oro kontaktas föräldrar.	Grundskola och gymnasium
	Livskunskap på schemat	På Bohusskolan finns Livskunskap på schemat som en valbar kurs under elevens val där livskunskap och värdegrundsfrågor hanteras.	Grundskolan
	Star for life - motivationslyftet	Motivationslyftet (Star for Life) är en metod för värdegrund- och motivationsarbete och syftar till att öka självförtroende, undvika riskbeteende och förbättrade skolresultat hos elever på skolan. Motivationslyftet används för tillfället bara på Ale gymnasium.	Grundskola och gymnasium
Förebyggande	ACT-grupper med Ungdomsmottagningen	Ungdomsmottagningen håller i stressförebyggandet ACT-kurser i grupp som är öppen för anmälan.	16-25 år
	Fjärilen	För familjer som har levt eller lever med en person som är beroende av alkohol, narkotika eller läkemedel eller är psykiskt sjuk erbjuder Fjärilen kunskap om beroende och psykisk sjukdom samt ett forum att prata om sina erfarenheter.	Barn, unga och familj i behov
	Fotosyntes	Fotosyntes är ett team bestående av socialpedagog, specialpedagog och familjebehandlare. Teamet jobbar alltid på de tre fronterna skola, hem och elev. Det är rektorn på varje skola (F-6) i Ale kommun som initierar ärendet. Kriterierna för att en elev skall bli ett ärende på Fotosyntes är risk att inte nå skolans kunskapskrav, hög frånvaro och/eller avvikande beteende. Det huvudsakliga uppdraget är att genom en tidig insats som riktar sig till både hem och skola, försöka att förhindra utanförskap samt bidra till en fungerande skolgång för eleven. Detta görs genom handledning av pedagoger, familjearbete och direkt arbete med eleven.	Grundskolan årskurs F-6
	SIMBA-Team	SIMBA-team är ett tvärprofessionellt och samordnat stöd via skola, socialtjänst och vårdcentral. SIMBA-teamet har representanter från bland annat elevhälsa, vårdcentral och socialtjänst. SIMBA-Teamet kan arbeta både förebyggande och riktat med individärenden. Teamet är operativt och träffas 1 gång/v på Bohus vårdcentral.	Individer i behov

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Skilda världar	Skilda världar är en barngruppverksamhet som vänder sig till barn i åldern 8-12 år som har föräldrar som inte bor tillsammans. Insatsen är kostnadsfri för deltagare och använder ett material från BRIS i grupper om 4-8 barn. Gruppen ses 1 gång i veckan under totalt 9 veckor.	Barn i åldern 8-12 med separerade föräldrar
	Studiecirklar	För individer inom den dagliga verksamheten erbjuds studiecirklar inom kost, motion och sömn.	Individer inom daglig verksamhet
	Tjejgrupp, killgrupp	På Ale gymnasium arbetar de med tjejgrupper för att stärka den relativt lilla gruppen tjejer som går på skolan. På Bohusskolan används metoderna DISA och Machofabriken för att stärka självkänsla och förmåga och tar då hjälp av fältassistenterna.	Grundskola och gymnasium
Riktad	Ale aktivitetscenter	Ale Aktivitetscenter erbjuder gemensamma aktiviteter för alla intresserade som befinner sig inom verksamheten. De gemensamma aktiviteterna kan bestå av exempelvis promenader, vattengympa, bad, yoga och avslappning. Här går det också att få hjälp och stöd med kontakter och ansökningar samt i planering av vardag.	Individer 18-65 år som lider av psykisk ohälsa och/eller aktuell på vuxenheten
	Barnsamtal och överväganden	För barn placerade i annan familj eller annat boende än biologiska familjen finns en kontinuerlig kontakt med socialtjänsten där överväganden om placering och barnets situation görs en gång varje kvartal.	Barn med biståndsbeslut
	Elevhälsoteam	Ett tvärprofessionellt team bestående av specialpedagog/och eller speciallärare, skolkurator, skolsköterska, rektor. Träffas regelbundet och diskuterar individärenden.	Grundskolan
	Handledning och konsultationer	Elevhälsan kan erbjuda handledning för elever kring hur olika problem eller utmaningar kan hanteras eller bemötas. Elevhälsan kan inte erbjuda egna behandlingar men finns tillgänglig för konsultationer för vidare remiss till exempelvis vårdcentral.	Förskola, skola, gymnasium
	Hemtjänst	Hemtjänsten står till service för alla med biståndsbedömt beslut om stöd i hemmet. Då detta även inkluderar barnfamiljer präglas hemtjänsten i Ale kommun av ett barn- och hela familjen-perspektiv och ska bistå med både praktiskt och motiverande stöd.	Familjer
	Individstöd och enskilda samtal	Familjehuset erbjuder samtalsstöd utifrån behov.	Alla
	Kontaktperson	Kontaktperson kan tilldelas en ungdom i behov av en extra social kontakt eller vuxen i sin närhet. Kontaktpersoner ställer upp på frivillig basis.	Individer med biståndsbeslut
	Korttidsboende	Korttidsboende för barn och unga i behov av särskilt stöd eller särskild tillsyn kan erbjudas vid akut omhändertagande eller visstids avlastning för familjen.	Individer med biståndsbeslut

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Krismottagning för män	Krismottagningen vänder sig till män i Ale och Kungälv kommun som behöver hjälp att komma vidare ur svårigheter som berör de nära relationerna. Krismottagningen är samägdd av Ale kommun och Kungälv och lokaliserad i Kungälv.	Individer i behov
	Krismottagning för våld i nära relationer	Krismottagningen för offer för, vittnen till eller utövare av våld i nära relationer, men även för de med problem i förhållande, familj eller vid separation. Mottagningen ligger i Kungälv.	Individer i behov
	Kurator	Som aktuell inom vuxenenheten har individer som lider av psykisk ohälsa tillgång till enhetens tre kuratorer. En av dessa är specialiserad på våld i nära relationer.	Individer aktuella vid vuxenenheten
	Läkare, vuxenenheten	Som aktuell inom vuxenenheten har individer som lider av psykisk ohälsa tillgång till enhetens läkare.	Individer aktuella vid vuxenenheten
	Placeringar	Placeringar på behandlingshem, i familjehem, hem med särskild tillsyn, HVB, stödboende, jourhem eller utredningshem görs när biologisk familj inte kan tillgodose barnets behov.	Barn med biståndsbeslut
	Samtalsstöd Elevhälsan	Elevhälsans kuratorer och psykolog kan erbjuda visst samtalsstöd, men fungerar främst som en lots vidare till eventuell behandling på vårdcentral eller BUP.	Grundskola och gymnasium
	Samtal med barnmorska på Ungdomsmottagningen	Barnmorskorna erbjuder samtal kring sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter inklusive hälsosamtal kring fysisk och psykisk hälsa till ungdomar som kontaktar UM. Förskriver preventivmedel samt erbjuder samtal vid graviditet och abort.	Ungdomar upp till och med 24 år
	Samtal med kurator på Ungdomsmottagningen	Rådgivande, stödjande och psykoteraeutiska samtal som kan handla om lindrigare besvär av oro, nedstämdhet, stress, sömnsvårigheter, relationsproblem, sexuella problem eller om kriser och om svårare besvär som ångest, depression, identitetsfrågor, självmordsbenägenhet, ätstörningar, självskadebeteende, sexuella övergrepp och/eller missbruk i olika former.	Ungdomar upp till och med 24 år
	Samverkansmöten och nätverksmöten	Vid särskilda behov kan skola och förskola hålla samverkansmöten eller nätverksmöten. På förskolan kopplas exempelvis vårdnadshavare, pedagog, förskolechef samt BVC och utvecklingsenhetens specialpedagoger ihop när det finns behov av samverkan kring ett barn med särskilda behov.	Förskolan och skolan
	SIP	En SIP (samordnad individuell plan) är en handlingsplan upprättad i samarbete mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården.	Individer i behov
	Stöd och ledsagning	För de som känner sig trygga tillsammans med kommunens fältassistenter finns de tillgängliga som stöd och ledsagning av unga till exempelvis Elevhälsan, UMO, akutmottagning, etc.	Alla

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Stödsamtal AME	Som aktuell inom Arbetsmarknadsenhetens verksamhet finns personal tillgänglig för stödsamtal och rådgivning.	Aktuella inom Arbetsmarknadsenhetens verksamhet
	Stödsamtal unga brottsoffer	Familjehuset samverkar med Polis och Brottsofferjouren för att erbjuda stödsamtal till unga brottsoffer.	Ungdomar upp till och med 20 år
	Trappan	Krissamtal kring våld i hemmet för både vittne och utsatt.	Upp till 18 år
	Utredning psykisk hälsa	Elevhälsan genomför utredning gällande fysisk och psykisk hälsa för barn där det finns oro. Utredningen kan leda till exempelvis remiss till annan instans eller placeringar.	Skolelever
	Västbus	Insatsen riktar sig till barn och ungdomar med sammansatt psykisk/psykiatrisk och social problematik som samtidigt och samordnat har behov av vård- och omsorgsinsatser från både kommunen och regionen. Familjen, BUP, BVC, Habiliteringen, Elevhälsan, Socialtjänst och primärvården är exempel på aktörer som ingår i samverkan.	Individer i behov
	Åtgärdsplan och genomförandeplan	En åtgärdsplan och genomförandeplan upprättas alltid i samband med identifierad problematik.	Barn och unga i behov

Missbruk

Inom området missbruk innefattas de insatser som syftar till att reducera skadeverkningar av droger, tobak och alkohol samt förebygga och rehabilitera olika typer av missbruk. Flera riktade insatser, i detta fall vård i form behandling eller avvänjning, ligger på regional nivå och inkluderas inte i denna inventering. Riktlinjer för alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT) håller på att uppdateras och kommer rikta sig mot skolan och öppen ungdomsverksamhet.

Även om alla kommunala ungdomsaktiviteter och evenemang är alkohol- och drogfria och på så sätt kan sägas verka på främjande nivå, är Festivalborg ett återkommande evenemang på främjande nivå med uttalat syfte att erbjuda ett alternativ till sammanhang som traditionellt sett präglas av en stark alkoholkultur. På förebyggande nivå finns gruppsamverksamhet för barn med anhörig med missbruksproblematik eller psykisk ohälsa. På riktad nivå kan elevhälsan erbjuda konsultationer och handledning. I frånvaron av en fungerande organisation av SSPF-samarbetet har Bohusskolan och Aroseniussskolan anordnat alternativa samverkansmöten inom ramen för Skolteam där alla funktioner inom SSPF utom polisen deltar. Både fältassistenter och ungdomscoacher är viktiga funktioner för att identifiera och stötta individer i missbruk samt lotsa vidare till eventuell behandling.

Drogtester utförs via orosanmälan och bedömning av Enheten för barn och unga på Individ- och familjeomsorg. Öppenvård finns inom kommunen endast att tillgå för de som fyllt 18 år.

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Festivalborg	Festivalborg är ett årligt återkommande evenemang arrangerat av ungdomar. Festivalen är ett alternativ firande av Valborgsafton utan alkohol och droger.	13-20 år
	Föräldracaféer	Alla tonårsföräldrar bjuds in till föräldracaféer för att få information kring ANDT och få möjlighet att prata ihop sig med andra tonårsföräldrar. Insatsen är en del av kommunens Medborgarlöfte med Polisen.	Föräldrar med barn i årskurs 6 och 8
	Riktlinjer ANDT	Riktlinjerna kring ANDT riktar sig till skolans och den öppna ungdomsverksamhetens personal.	Verksamheter
Förebyggande	Fjärilen	För familjer som har levt eller lever med en person som är beroende av alkohol, narkotika eller läkemedel eller är psykiskt sjuk erbjuder Fjärilen kunskap om beroende och psykisk sjukdom samt ett forum att prata om sina erfarenheter.	Barn, unga och familj i behov
Riktad	Brattås öppenvård	Brattås öppenvård tillhandahåller behandling för personer med missbruksproblematik.	Från 18 år
	Drogtest	Drogtest av unga kan genomföras efter bedömning och på remiss av Individ- och familjeomsorgen via behandlingshemmet Spinneriet.	Upp till 18 år
	Elevhälsoteam	Vid behov samlas elevhälsoteam för att göra gemensam bedömning av elever behov.	Grundskola och gymnasium
	Handledning och konsultationer	Elevhälsan kan erbjuda handledning för elever kring hur olika problem eller utmaningar kan hanteras eller bemötas. Elevhälsan kan inte erbjuda egna behandlingar men finns tillgänglig för konsultationer för vidare remiss till exempelvis vårdcentral.	Grundskola och gymnasium
	Skolteam/SSPF	Inom skolteamen samverkar skolan med fritid och socialtjänst kring individfall utifrån en modell som liknar SSPF. Finns på majoriteten av högstadieskolorna. Skolteam ersatte SSPF under hösten 2017 och syftar till att samordna insatserna och dela information kring individärenden för att möta komplex problematik.	Barn och unga i behov
	SIS	Placering i slutna ungdomsvård enligt beslut inom LVU.	Ungdomar och vuxna
	Åtgärdsplan och genomförandeplan	En åtgärdsplan och egnomförandeplan upprättas alltid i samband med identifierad problematik.	Grundskolan

Familj och integration

Området familj och integration inkluderas både verksamhet och insatser som riktar sig till föräldrar eller familjen som helhet och integrationsinsatser och språkverksamhet som riktar sig mot nyanlända flyktingar eller invandrare. Inom detta behovsområde inryms främst social integration i form av möten, mötesplatser och språkverksamhet.

Föräldrar och familj

För gravida och nyblivna föräldrar erbjuds på Familjecentralen föräldragrupper, rådgivning och familjebehandling samt avlastning och sammanhang på den öppna förskolan. Andra sociala sammanhang för nyblivna föräldrar och föräldralediga på främjande nivå erbjuds av de kommunala biblioteken. Någon generell föräldrautbildning finns inte i kommunen, men kurser inom olika teman hålls i begränsad form på Familjecentralen. Kom igen-gruppen på Familjehuset riktar sig specifikt till blivande eller nyblivna pappor och syftar till att stärka pappa-rollen. Generella frågeställningar, rådgivning och stöd går att söka från både Familjerådgivningen och Familjehuset.

På förebyggande nivå finns grupper för barn med anhöriga som lider av psykisk ohälsa eller missbruksproblem samt grupper för barn med separerade föräldrar. Till nyskilda föräldrar skickas även information om rättigheter och stöd ut av familjerätten. På riktad nivå kan familjerätten även bistå med samarbetsamtal samt familjerättsliga överenskommelser och avtal. Individ- och familjeomsorgen kan bland annat bistå i att hålla i nätverksmöten, tillhandahålla kontaktfamilj och bistå med umgängesstöd. På riktad nivå finns också samtalsstöd och behandling för både individ och familj att få av Familjehuset och i begränsad utsträckning av familjebehandlare på Familjecentralen. Screening för våld i nära relationer görs inom flera verksamheter inom Individ- och familjeomsorgen samt inom vården.

Inom skolan görs föräldrar delaktiga i sina barns utveckling både genom föräldrasamtal och föräldramöten och mer dialoginriktade föräldraforum eller skolråd. På förebyggande nivå hålls föräldracaféer kring olika temaområden dit berörda föräldrar bjuds in.

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Babycafé	Öppna förskolan på Familjecentralen i Bohus har regelbundna babycaféer som är öppna för alla nyblivna föräldrar med barn.	Nyblivna föräldrar med barn
	Bokcirkel för föräldralediga	Bokcirkel för föräldralediga arrangeras bara på biblioteket i Nödinge, men föräldralediga från hela kommunen är välkomna.	Föräldralediga
	Bäbismys	Bäbismys är i dag en mötesplats med fokus kultur och läsning för föräldrar med barn under 1 år och arrangeras i samverkan mellan Kultur och biblioteket tillsammans med ABF. Bäbismys finns på alla kommunens bibliotek.	Föräldrar med barn under 1 år
	Familjecentralen	Familjecentralen är en samverkande och samlokaliserad verksamhet för Öppen förskola, socialtjänstens förebyggande funktion, mödravård och barnhälsovård. Mödravården är för tillfället lokaliserad på annan ort. Familjecentralen är både en främjande och förebyggande insats.	Blivande föräldrar, föräldrar och barn 0-6 år
	Föräldraforum/Skolråd	Föräldraforum/skolrådet består av föräldrarepresentanter från varje klass på skolan. På rådets möten deltar skolans rektor samt representanter från personalen. Skolrådet träffas några gånger per termin och diskuterar aktuella frågor. Rådet är ett forum för föräldrar att engagera sig i skolans utveckling och verksamhet. Rådet ser olika ut på olika skolor.	Elever grundskolan
	Föräldragrupper	Föräldragrupperna erbjuder information inför och efter förlossning samt studiebesök på relevanta verksamheter i kommunen. En inbjudan skickas ut till alla förstagångsföräldrar i kommunen.	Nyblivna föräldrar
	Föräldramöten	Informationsmöten för föräldrar hålls på alla kommunens skolor en gång varje termin.	Föräldrar till elever i grundskola
	Jämställdhet via föräldragrupper	Det pågår ett samarbete mellan Familjecentralen och organisationen Män för Jämställdhet för att genom föräldragruppernas verksamhet förmedla frågor om jämställdhet genom föräldragrupperna.	Deltagare i familjecentralens föräldragrupper för blivande och nyblivna föräldrar
Förebyggande	Öppna förskolan	Öppna förskolan är öppen två dagar i veckan och erbjuder ett sammanhang för barnet så väl som en mötesplats och avlastning för föräldrar. Öppna förskolans verksamhet är öppen och tillgänglig för alla och information går ut till alla nyblivna föräldrar i kommunen. Verksamheten är kostnadsfri.	Föräldrar med barn 0-6 år
	Familjebehandlare	Familjebehandlare kan bistå med stöd, rådgivning och behandling i både förebyggande syfte och för specifika individer och familjer. Familjebehandlare finns tillgänglig via Familjehuset och Familjecentralen.	Familjer

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Familjehusets telefon	Till Familjehusets telefon kan alla ringa för att få råd och stöd. Det går att vara helt anonym. Samtalen kan utifrån samtycke leda till vidare insatser.	Familjer med barn upp till 21 år
	Familjerådgivning	Familjerådgivningen är samägd av Ale kommun och Kungälv kommun och finns tillgänglig för alla i behov av rådgivning och stöd gällande familjerelationer. Mottagningen ligger i Kungälv.	Föräldrar och familj
	Föräldrarådgivning	Rådgivning till föräldrar med oro eller frågor kring sitt barn. Insatsen ges via familjehuset. Familjehuset finns även tillgängliga för stöd- och rådgivande samtal för föräldrar.	Familjer med barn upp till 21 år
	Information till nyskilda	Alla nyskilda föräldrar i kommunen kontaktas med information om vilket stöd som kan erbjudas.	Nyskilda föräldrar
	Kom igen-gruppen	Kom igen-gruppen är en gruppverksamhet för att stärka pappa-rollen som tillhandahålls via Familjehuset. Gruppen berör även familjejuridik.	Pappor i kommunen
	Screening för våld i nära relationer	Screening för våld i nära relationer (VKV) görs i kontakt med flertalet av kommunens stödkontakter, bland annat via familjebehandlare och kuratorer. VKV görs också av barnmorska under graviditet och efter förlossning.	Alla
	Skilda världar	Kostnadsfri gruppverksamhet som arbetar utifrån material från BRIS i grupper om 4-8 barn. Gruppen ses 1 gång i veckan under totalt 9 veckor.	Främst barn i åldern 8-12 med separerade föräldrar
Riktade	Adoption-särenden	Vid adoption ska potentiell eller potentiella föräldrar kontaktat Familjerätten på IFO.	Blivande föräldrar
	Familjerådgivning	Familjehuset kan tillhandahålla familjerådgivning enligt biståndsbedömning i SoL.	Familjer
	Familjerättsliga avtal och överenskommelser	Dialogstöd och avtalsskrivelse kan erbjudas vid konflikt under separation.	Familjer
	Fjärilen	Verksamheten vänder sig till familjer som har levt eller lever med en person som är beroende av alkohol, narkotika eller läkemedel, eller är psykiskt sjuk. Verksamheten erbjuder deltagare kunskap om beroende och psykisk sjukdom samt ett forum att prata om sina erfarenheter.	Familjer
	Föräldracaféer	I dagsläget finns fem pågående föräldracaféer i relation till föräldragrupperna. Inbjudan går ut till de som aktuella frågeställningar berör. Går även att anordna i mer främjande syfte.	Föräldrar
	Kontaktfamilj	En familj kan tilldelas en kontaktfamilj om det finns behov hos barn av miljöombyte eller avlastning för familj.	Barn i behov

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Namnärenden	Vid tvister kring val och registrering av efternamn ska Familjerätten kontaktas.	Föräldrar i behov
	Nätverksträffar och samverkansmöte	Samverkansmöte med existerande nätverk kring barnet kan hållas vid behov för att samordna insatser inom förskolan.	Familj med barn i förskolan
	Nätverksträff	Familjehuset kan bistå i att identifiera och stötta nätverk kring unga utifrån behov. Nätverk kan bestå av släktingar, vänner, osv.	Familj
	Rådgivande föräldrasamtal	Elevhälsan kan erbjuda rådgivande samtal med föräldrar till barn med viss problematik eller vissa behov.	Grundskol och gymnasium
	Samarbetssamtal och rådgivning	Familjerätten erbjuder samarbetssamtal gällande familjerättsliga tvister samt rådgivning. Samarbetssamtal hålls utifrån remiss från tingsrätten eller på uppdrag från föräldrar som själva söker in och kan resultera i skriftliga avtal eller muntliga överenskommelser.	Familjer i behov
	Umgängesstöd	Familjehuset kan bistå med stöd vid umgänge mellan förälder och barn där föräldrarna är skilda eller barnet omhändertagits enligt SoL. Umgängesstödet är en biståndsbedömd insats.	Familjer i behov
	Utredning och biståndsbedömning	Vid vårdnadstvister eller tvister kring boende och umgänge erbjuds utredningar och biståndsbedömningar.	Familjer i behov

Språk och integration

Inom området språk och integration inkluderas både insatser för integration och insatser för att främja svenska språket hos barn och unga vars modersmål inte är svenska. Den största delen av mottagnings- och etableringsuppdraget för nyanlända ligger på statliga myndigheter, men kommunen har ansvar för integrerande insatser i form av boende, praktiskt stöd i samband med bosättning, utbildning, samhällsorientering och vid behov kompletterande försörjningsstöd och annat bistånd. Kommunen är också utförare av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Språkfrämjande insatser erbjuds från biblioteket, genom grundskolans förberedelsegrupper och språkinstruktionen på Ale gymnasium. Som nyanländ familj eller ensamkommande ungdom finns funktionen Välkomsten där hälsokontroll och pedagogisk kartläggning erbjuds alla barn och unga från 6-18 år. Välkomsten vidareförmedlar i sin tur informationen till Ale gymnasium eller den grundskola där barnet ska gå. Studiehjälpen kan tillhandahållas på annat modersmål än svenska.

Om behovet är känt i förväg kan tolk erbjudas då en individ utan färdigheter i svenska språket möter den kommunala verksamheten. Komvux anordnar så kallade konversationspass mellan SFI-deltagare och frivilliga svensktalande alebor. För andra grupper och utöver det drivs språkkafé-verksamhet inom kommunen främst av ideella krafter, där kommunen tillhandahåller lokal. För nyanlända med uppehållstillstånd fyllda 20 år kan extratjänster i kombination med SFI-studier erbjudas. För ensamkommande unga kan detta erbjudas från 18 års ålder.

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Lättläst litteratur	Biblioteket erbjuder stöd och lättläst litteratur utifrån behov.	Alla
	Språkcafé	Språkcafé som mötesplats och för att öva svenska finns i dagsläget på tre ställen i kommunen: Skepplanda bibliotek i regi av föreningen Bibliotekets vänner, på mötesplats Spinneriet i Ahlafors fabriker samt på Ale gymnasium.	Nyanlända i behov att öva svenska språket
	Temadagar	På Ale gymnasium arbetar de med så kallade temadagar för att skapa sammanhang och samhörighet bland skolans elever. Temadagen innebär att alla elever samlas kring en specifik aktivitet.	Elever på Ale gymnasium
	Tvillingpaket	För tvåspråkiga barn erbjuds bokpaket med böcker på både svenska och annat språk för att stimulera språkinläring. Biblioteket försöker se till att det i så hög utsträckning som möjligt är samma bok för att öva språk.	Tvåspråkiga barn
Förebyggande	Extratjänster	Extratjänster består av arbetsmarknadspolitiska åtgärder under etableringen och består av arbetstillfällen under tiden SFI pågår. Uppdraget ligger på Arbetsförmedlingen som står för hela anställningskostnaden för den individ som får arbete inom kommun, stat eller förening.	Alla med uppehållstillstånd i åldern 20-65 år samt ensamkommande i åldern 18-20 år
	Förberedelsegrupp	För nyanlända unga i grundskoleålder finns särskilda förberedelsegrupper med extra fokus på svenska språket och kärnämnen. Syftet med grupperna är att förbereda barn och unga för ordinarie undervisning i grundskolan.	Nyanlända unga i grundskolan
	Konversationspass	För studerande på SFI finns möjligheten att en gång i veckan delta i konversationspass med frivilliga medspråkare.	SFI-deltagare
	Modersmålsundervisning	Modersmålsundervisning erbjuds alla elever med annat modersmål än svenska.	Elever i grundskola och gymnasium
	SFI	Kurser i svenska för invandrare erbjuds alla nyanlända med behov av att lära sig svenska språket. För de som vill ha möjlighet att kombinera arbete och studier erbjuds kursen också kvällstid.	Nyanlända över 18 år
	Studiebesök	Studiebesök på kommunala verksamheter för deltagarna på komvux SFI-kurs.	SFI-deltagare
	Välkomsten	På Välkomsten samordas hälsokontroll och pedagogisk kartläggning för alla nyanlända barn. För familjer med flera barn går detta att samordna vid ett och samma tillfälle för att minska mängden kontakter med kommunen. Välkomsten ansvarar också för överlämningen till skolan med en lägesrapport om barnets och den eventuella familjens situation.	Nyanlända barn och unga 6-18 år

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Riktad	Mottagnings-samtal	Efter anvisningsbeslut skickar försörjningsstöd information till personen kring datum, plats och tid för samtalet. Samtalet rör regler kring uthyrning, hyresnivå, kontraktsskrivning och information kring boendet. Samtalet tar 2-3 timmar och personen får en bokad tid hos försörjningsstöd för utredning kring de ekonomiska behoven. Alla nyanlända till kommunen går via mottagningen på Individ- och familjeomsorgen. Viss samhällsorientering ges även inom ramen för mottagningsamtalen.	Nyanlända
	Samtal med socialtjänst	Som ung och ny i Sverige har du regelbundna möten med socialtjänsten så länge du befinner dig i asylprocessen för att diskutera både ärende och vardag.	Nyanlända under 18 år
	Särskilt förordnad vårdnadshavare	Särskilt förordnad vårdnadshavare (SFV) tilldelas ensamkommande under 18 år som fått permanent uppehållstillstånd. SFV ersätter god man.	Ensamkommande under 18 år med uppehållstillstånd
	Tolk	Tolk kan erbjudas i kontakt med kommunal verksamhet samt exempelvis initialt vid inskolning på förskola och skola.	Familj och individ i behov
	Vallmon stöd-boende	På Vallmon bor unga ensamkommande som fått permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige. Vallmon är ett stödboende där boenden ska klara sig relativt självständigt, men där personal finns tillgänglig för stöd och vägledning.	Ensamkommande ungdomar upp till 21 år

Socioekonomi

Inom området socioekonomi inkluderas insatser för att stimulera sysselsättning, säkra boende och trygga ekonomin för unga och familj i Ale kommun. Medan större delen av de riktade insatserna kring sysselsättning ligger på Arbetsförmedlingen, har kommunen ett ansvar att arbeta främjande bland barn och unga samt ansvarar för de riktade insatserna utifrån biståndsbeslut. Kommunen är också utförare av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Sysselsättning

Prao erbjuds samtliga elever i årskurs 8 och det generella feriearbetet och sommarjobb som egen företagare kan sökas av alla från det år de fyller 16 till och med 17 års ålder. Praktik erbjuds också eleverna på Ale gymnasiums individuella alternativ. Tillsammans med Näringslivsenheten driver skolan en lobbygrupp för att skapa olika aktiviteter som för in entreprenörskap i skolan genom bland annat workshops och studiebesök.

AME har öppet hus i Nödinge varje tisdag där alla som fyllt 18 är välkomna för råd och stöd kring jobbsökande. För de med biståndsbeslut enligt SoL och LSS erbjuds daglig verksamhet och dagligt arbete inom kommunen. Här fungerar Ingången som en samordnande funktion som erbjuder mottagning, kartläggning och lots till sysselsättning. För personer inom den dagliga verksamheten finns också insatser i form av stödsamtal och coachning som syftar till att möjliggöra etablering på eller återgång till arbetsmarknaden. Studie- och yrkesvägledning finns att tillgå på Komvux för de som fyllt 20 år.

Det kommunala aktivitetsansvarets uppdrag är att kontrollera och registrera eventuellt skolbyte eller sysselsättning hos ungdomar som försvinner ur skolsystemet efter grundskolan. Om ungdomen inte har någon sysselsättning kan en träff bokas in med kommunalt aktivitetsansvar för att diskutera möjligheter och lotsa vidare till eventuella studier eller sysselsättning. För de mellan 18-25 år kan ungdomsarbete erbjudas de som inte befinner sig i utbildning eller arbete. Flerpartssamtal mellan Arbetsmarknadsenheten, Arbetsförmedlingen, Försörjningsstödsenheten och Enheten för barn och unga för att samordna insatser kring individen. För nyanlända med uppehållstillstånd fyllda 20 år kan extratjänster i kombination med SFI-studier erbjudas. För ensamkommande unga kan detta erbjudas från 18 års ålder.

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Eget företag som sommarjobb	Inför sommaren 2018 tar kommunen fram ett eget koncept för det som tidigare kallats Roligaste sommarjobbet eller Sommarlovsentreprenörerna. Under sommaren kommer 15-20 ungdomar få pröva på att starta och driva sitt eget företag.	15-17 år
	ELD	ELD är en motiverande metod för empowerment och ungas engagemang som används inom den öppna ungdomsverksamheten där ungdomar som drivit projekt får sätta ord på sin egen förmåga. ELD resulterar i en kompetensbeskrivning och ett intyg på vad som avklarats inom ungdomsverksamheten. Syftet är att stärka självkänslan.	13-20 år
	Excite	Genom EU-projektet Excite möjliggörs kunskapsutbyte och utveckling inom företagande genom internationell praktik och entreprenörutbyte.	Främst personer 20-30 år. Som deltagare ska du vara nystartad entreprenör
	Feriearbete	Feriearbetet består av aktiviteter under sommaren och erbjuds i tre omgångar på 3 veckor vardera. De flesta ferietjänster erbjuds inom föreningslivet eller kommunen, men även ute på företag.	Alla som under året fyller 16 eller 17 år
	Lobbygrupp skola-näringsliv	I samverkan mellan skolan och näringslivsenheten finns en lobbygrupp som skapar olika aktiviteter kopplade skolan och kommunens näringsliv. Syftena är att få in entreprenörskap i skolan genom bland annat workshops och planer för studievägledning samt att få till studiebesök.	Elever på grundskola och gymnasium
	Praktik	Praktik ingår på två gånger i veckan på IA-programmet på Ale gymnasium. Anställningar så som anvisning, stödansättningar och trygghetstjänster är alla stödformer för att erbjuda arbetserfarenhet genom praktikplatser.	Elever på IA-programmet på Ale gymnasium
	PRAO	Alla elever i årskurs åtta erbjuds under vårterminen en fyra dagar lång praktik i syfte att öka kunskapen om olika yrken samt ge en inblick i hur det är att vara företagare eller anställd i Ale kommun.	Alla elever i årskurs 8
	Stöd i jobbsökande	Stöd i jobbsökande erbjuds av Arbetsmarknadsenheten via insatsen Öppet hus, bland annat i form av coachning och stöd i skrivande av CV.	Arbetssökande
	Young Entrepreneurs in new Europe (YEE)	Inom Young Entrepreneurs in new Europe får cirka 25-30 deltagare i åldern 17-24 år från olika åldrar delta i ett två veckor långt entreprenörsläger i 2 veckor. Under lägerveckorna får deltagarna lära sig entreprenörskap i praktik och teori.	Möjligt att söka för alla i åldern 17-24 år
	Öppet hus AME	Varje tisdag hålls öppet hus i Nödinge för unga arbetssökande. På öppet hus kan sökande träffa Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknadsenheten och Försörjningsenheten och få stöd i jobbsökande.	Unga arbetssökande

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Förebyggande	Daglig verksamhet	Daglig verksamhet innebär sysselsättning och arbetsträning som i Ale kan erbjudas i flera former och anpassas efter individens behov, förmåga och målsättning.	Personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig
	Dagligt arbete	Dagligt arbete erbjuds den som beviljats insats enligt LSS. I det dagliga arbetet i Ale handleds individen av en arbetshandledare för att skapa de bästa förutsättningarna för att fortsätta till den reguljära arbetsmarknaden. Målgruppen är vuxna med funktionsnedsättning som inte arbetar inom den reguljära arbetsmarknaden eller genomgår utbildning	Från 18 år
	Extratjänster	Extra tjänster består av arbetsmarknadspolitiska åtgärder under etableringen och består av arbetstillfällen under tiden SFI pågår. Uppdraget ligger på Arbetsförmedlingen som står för hela anställningskostnaden för den individ som får arbete inom kommun, stat eller förening.	Alla med uppehållstillstånd i åldern 20-65 år samt ensamkommande i åldern 18-20 år
	FemAle	FemAle är ett kvinnligt företagarnätverk i Ale. Nätverket är öppet för alla åldrar och livssituationer.	Kvinnor
	K.A.F.	K.A.F. är ett socialt företag i Ahlafors fabriker som erbjuder nyanlända och andra inom AME erfarenhet inom konferens- och caféverksamhet. K.A.F. kan bokas och nyttjas av både interna och externa kunder.	Från 20 år
	Kommunalt aktivitetsansvar	I dagsläget är det kommunala aktivitetsansvarets uppdrag att kontrollera och registrera eventuellt skolbyte eller sysselsättning hos ungdomar som försvinner ur skolsystemet på grund av att de väljer att inte fortsätta till gymnasiet, alternativt om det sker en miss i registrering av skolbyte. Om ungdomen inte har någon sysselsättning kan en träff bokas in med kommunalt aktivitetsansvar för att diskutera möjligheter och lotsa vidare till studier på Ale gymnasiums introduktionsprogram eller sysselsättning via Arbetsmarknadsenheten.	Ungdomar 16-20 år
	Stödanställning	Inom kommunen och i samverkan med Arbetsförmedlingen kan olika typer av anpassade stödanställningar erbjudas.	Från 18 år
	Ungdomsarbete	Ungdomsarbetet sker i samverkan mellan Individ- och familjeomsorgen, Arbetsmarknadsenheten och Arbetsförmedlingen och innebär sysselsättning för unga som inte befinner sig i utbildning eller arbete.	Främst åldern 18-24 år

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Riktad	Aktivitet-sersättning mot arbete (AMA)	Ersättningen samordnas mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Arbetsmarknadsenheten för att hitta rätt insatser och så att det finns möjlighet för den arbetssökande att få ersättning under tiden. Kan pågå i upp till 8 veckor. Insatsen riktar sig till unga som troligen inte kommer att kunna arbeta heltid under minst ett år på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning	Unga
	Coachning	På AME erbjuds coachning ut i arbetslivet. Inom coachningen används metoden IPS för att stödja de som lider av psykisk ohälsa.	Alla som har blivit beviljade daglig verksamhet enligt LSS eller SoL
	Flerpartssamtal	Vid flerpartssamtal samverkar Arbetsmarknadsenheten tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försörjningsstöd-enheten och enheten för barn och unga för att samordna insatser kring individen. Ges på bedömning av socialtjänsten.	Individer i behov
	Handlingsplan och genomfl-randeplan	Tillsammans med varje individ upprättas en handlingsplan utifrån den biståndsbedömning som gjorts hos Individ-och familjeomsorgen eller Arbetsförmedlingen. Utifrån kartläggning och handlingsplan upprättas också en genom-förandeplan.	Alla som blivit bevil-jade daglig verksamhet enligt LSS eller SoL
	Ingången	Ingången erbjuder mottagning och kartläggning av behov för vidare lots till sysselsättning för arbetslösa unga samt för individer utifrån biståndsbedömning och för personer med remiss från öppenpsykiatriska mottagningen.	Individer i behov
	IPS	(Individual placement and support) Välbeprövad metod för att komma i arbete för personer som vill få en lönean-ställning. Tar hänsyn till individuella önskemål och skräd-darsyr personlig arbetsprofil baserat på intressen, erfaren-heter, förmågor och målsättningar.	Individer med någon form av
	Kartläggning	En kartläggning görs initialt tillsammans med individen för att se vilka individuella behov och möjligheterna till sys-selsättning som finns. Detta görs via Ingången och därefter ser man vilka behov som finns och erbjuder insatser. Insat-ser kan sträcka sig till att erbjuda ett socialt sammanhang såsom promenader eller yoga, allt för att stärka personers självkänsla samt rusta de med färdigheter för att kunna ingå på en arbetsplats.	Alla som blivit bevil-jas daglig verksamhet enligt LSS eller SoL
	Supported employment	Metoden supported employment erbjuds i dagsläget inom daglig verksamhet i ”team arbete” och består av coacher som ledsagar eller assisterar individen ut på arbetsplatsen och i företagen. Coaching sker i olika hög grad baserat på individuella behov och kan innefatta allt från två ständiga ledsagare till att träffa en coach en gång i veckan.	Individer i behov

Tabell 1. Kommunala insatser inom området Sysselsättning (2017)

Boende och ekonomi

Bostad kan erbjudas av kommunen vid akutsituation eller genom biståndsbeslut enligt SoL eller LSS. Vid akutsituation ansvarar kommunen för att tillhandahålla jourlägenhet, referenslägenhet, kontrakt eller vandrarhem. Kommunen har HVB-hem och stödboende för ungdomar upp till 21 år. Kommunen har ett LSS-boende särskilt anpassat för barn och unga. Boende med särskild service, korttidsvistelse, familjehem eller annan typ av placering tillhandahålls utifrån biståndsbeslut. Detsamma gäller boendestöd, god man och försörjningsstöd samt egna medel.

För barn i familjer med begränsad ekonomi finns möjligheten att från olika delar av kommunen få stöd i ansökan till olika fonder och stiftelser, exempelvis Majblomman. Utlåningen av elcyklar på Ale bibliotek samt det påbörjade projektet med Fritidsbanken syftar till att möjliggöra fritidsaktiviteter på lika villkor, oavsett ekonomisk situation.

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Fritidsbanken	Det har påbörjats en process med att skapa en Fritidsbank. Fritidsbanken ska fungera enligt delningsekonomiska principer som ett bibliotek för fritidsutrustning som ska tillgängliggöra och möjliggöra en aktiv fritid för grupper som har det svårt ekonomiskt och besökare som inte behöver ta med sig egen utrustning. Fritidsbanken drivs i samverkan mellan Ale Fritid och Arbetsmarknadsenheten.	Alla
Riktade	Boendestöd	Stöd i hem och vardag för den som fått detta biståndsbedömt enligt LSS	Individer med biståndsbedömning
	Bostad	Om en specifik individ är i akut behov av bostad kan detta i särskilda situationer lösas genom jourlägenhet, referenslägenhet, kontrakt, vandrarhem, HVB eller annat typ av boende.	Individ och familj i behov
	Egna medel	Utifrån biståndsbeslut kan en individ få stöd i att planera och få kontroll över sin ekonomi.	Från 18 år
	Familjehem	Familjehem kan erbjudas barn och unga som av någon anledning inte kan bo hos sina biologiska föräldrar.	Under 18 år
	Försörjningsstöd	För de som bedöms inte klara egen försörjning kan försörjningsstöd betalas ut för skäligena kostnader för boende, hushåll, försäkring, osv.	Över 18 år
	God man	En god man fungerar som förmyndare och ska stötta individ i behov med planering i vardagen och bistå i ekonomiska frågor och i kontakt med myndigheter.	Alla under 18 år utan vårdnadshavare eller förmyndare samt alla omyndigförklarade över 18 år

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Handlingplan försörjning	På Försörjningsstödsenheten kan individer upprätta handlingsplan för den egna försörjningen. Individen är själv delaktig i processen.	Över 18 år
	Kontaktfamilj	Kontaktfamilj kan erbjudas barn och unga i behov av miljöombyte eller till familjer som behöver extra stöd eller avlastning på grund av barn med särskilda behov eller omsorg.	Under 18 år
	Kontaktperson	Kontaktperson kan erbjudas ungdomar i behov av extra socialt stöd utanför egna hemmet eller umgänget.	Ungdomar
	Majblomman	Möjlighet finns att tillsammans med berörd part bistå i ansökan till föreningen Majblomman. Majblomman beviljar ekonomiskt bistånd till barn och unga upp till 18 år för att täcka utgifter för till exempel fritidsaktiviteter, vinterkläder eller cykel. Ansökan görs till den lokala Majblommeföreningen.	Upp till 18 år
	Personligt ombud	Personligt ombud är ett stöd för personer med psykisk funktionsnedsättning med syfte att skapa möjlighet att leva ett mer självständigt liv, med möjlighet att ta del av samhällets utbud av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning på jämlika villkor.	Individer i behov
	Spinneriet	Spinneriet är Ale kommuns HVB för unga med komplex social problematik. På boendet erbjuds trygghet, vård, omsorg, stöd, ledsagning och motiverande arbete för att skapa en fungerande vardag för ungdomen.	Unga i åldern 13-21 år med biståndsbeslut
	Stöd i och sluss till ansökning	Familjehuset kan bistå med stöd i ansökningar om ekonomiskt stöd, till exempel via olika fonder, samt lotsa individer vidare till försörjning och sysselsättning.	Familjer
	Vallmon stöd-boende	På Vallmon bor unga ensamkommande som fått permanent eller tillfälligt uppehållsstatus i Sverige. Vallmon är ett stödboende där boende ska klara sig relativt självständigt, men där personal finns tillgänglig för stöd och vägledning.	Barn och ungdom
	Åtgärdsplan och genomförandeplan	För alla med biståndsbeslut upprättas åtgärdsplan och genomförandeplan inom socialtjänstens verksamhet.	Individ i behov

BEHOVSOMRÅDE 7

Trygghet

Inom området trygghet inkluderas alla typer av trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser. En stor del av det brottsförebyggande arbetet bedrivs av polisen och inkluderas inte i insatsinventeringen, utöver de insatser som sker i samverkan mellan kommunen och polisen. Det kommunala arbetet inom området fokuserar främst på trygghetsskapande åtgärder på främjande nivå, samt rehabilitering för brottsoffer på den riktade nivån.

Trygghet och oro

På främjande nivå arbetar skolan med trygghetsteam som en del av likabehandlingsarbetet. Metod och form på teamet ser olika ut på olika skolor. På förebyggande nivå hålls vid intresse eller identifierat behov trygghetsvandringar i kommunens olika områden, bland annat i regi av Ungdomsrådet. Föreningen Brottsofferjouren finns tillgänglig för alla och kris- och traumastöd kan erbjudas av kommunen. I förebyggande syfte använder sig flertalet av regionens och kommunens stödkontakter av screening för våld i nära relationer.

På främjande nivå finns grupper av nattvandrare i Älvängen och Skepplanda samt i Nödinge under Valborgshelgen. Gruppernas medlemmar ställer upp på ideell basis, men stötts upp av kommunens fältassistenter. Fältassistenter och ungdomscoacherna arbetar med trygghetsskapande insatser på alla preventionsnivåer. De är återkommande närvarande på kommunens högstudier och gymnasium samt i offentligheten under vissa kvällar och helger. I offentligheten finns de tillgängliga för stöd och rådgivning för barn, unga och familj och kan på riktad nivå erbjuda enskilda samtal eller dialogsamtal för lots till stöd eller aktivitet. Fältassistenter kan vid behov delta vid föräldramöten och föräldracaféer för att bidra med kunskap om en särskild individ eller nulägesbilden bland kommunens unga. På grund av att många av kommunens unga går i skolan i Göteborg samverkar fältassistenter med den motsvarande funktionen i Göteborg.

Preventions-nivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
Främjande	Ale brottsamverkan (ABS)	Ett nätverk för brottsförebyggande insatser där Alebyggen, Balder, Polis, Fältassistenter och Räddningstjänst ingår.	Alla
	Fältassistenter	Fyra fältassistenter som är närvarande i skolmiljö och i offentligheten för att skapa trygghet och erbjuda stöd och rådgivning. Bedriver även uppsökande verksamhet på kommunens högstadieskolor. Fältassistenter kan vid behov också delta vid föräldramöten och föräldracaféer.	Främst 13-20 år
	Föräldracafé	Alla tonårsföräldrar bjuds in till föräldracaféer för att få information kring ANDT och få möjlighet att prata ihop sig med andra tonårsföräldrar. Insatsen är en del av kommunens Medborgarlöfte med Polisen.	Föräldrar med barn i årskurs 6 och 8
	Nattvandrare	Kommunens nattvandrare är föräldrar till barn och unga i kommunen som på ideell basis finns närvarande i det offentliga rummet under kvällar och helger. I dagsläget finns det en grupp i Älvängen som samverkar med Skepplanda samt en grupp i Nödinge som endast är ute under Valborg. Nattvandrarerna får stöttning av kommunens Fältassistenter var tredje helg.	Alla
	Servicesamtal	Rådgivning från Individ- och familjeomsorgen är tillgänglig för alla via telefon under telefontider. Under kvällar och helger hänvisas samtal till socialjouren i Göteborg.	Alla
	Trafikbrev	Trafikbrevet är ett informationsutskick som går ut till alla tonårsföräldrar med uppmaning kring att prata med sin ungdom om trafikvett och uppträdande i trafiken.	
	Trygghetsteam	Som en del av likabehandlingsarbetet har alla skolor ett trygghetsteam. Trygghetsteamet kan ha olika namn, olika form och arbeta på lite olika sätt beroende på vilken skola de tillhör.	Grundskolan
Förebyggande	Brottsofferjouren	Brottsofferjouren är en ideell verksamhet som erbjuder kontakt och lots vidare för vittnen och offer för brott.	Alla i behov
	Screening för våld i nära relationer	Screening för våld i nära relationer (VKV) ska göras i kontakt med flertalet av kommunens stödkontakter, bland annat via familjebehandlare och kuratorer. VKV görs också av barnmorska under graviditet och efter förlossning.	Alla
	Trygghetsvandringar	För att identifiera otrygga platser och diskutera behov kan så kallade trygghetsvandringar genomföras i ett område.	Alla
Riktad	Placeringar	Placeringar på behandlingshem, i familjehem, hem med särskild tillsyn, HVB, stödboende, jourhem eller utredningshem görs när biologisk familj inte kan tillgodose barnets behov.	Upp till 21 år
	POSOM-gruppen	Om en stor olycka eller katastrof inträffar i kommunen eller om kommuninvånare är med om stora olyckor eller katastrofer sammankallas kommunens POSOM-grupp för att stötta de drabbade och deras anhöriga. POSOM står för Psykiskt och Socialt Omhändertagande.	Individer eller grupper i behov

Preventionsnivå	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Samverkansmöten och nätverksmöten	Vid särskilda behov kan skola och förskola hålla samverkansmöten eller nätverksmöten. På förskolan kopplas exempelvis vårdnadshavare, pedagog, förskolechef samt BVC och utvecklingsenhetens specialpedagoger ihop när det finns behov av samverkan kring ett barn med särskilda behov.	Förskola och skola
	Skolteam/SSPF	Inom skolteamen samverkar skolan med fritid och socialtjänst kring individfall utifrån en modell som liknar SSPF. Finns på majoriteten av högstadieskolorna. Skolteam ersatte SSPF under hösten 2017 och syftar till att samordna insatserna och dela information kring individärenden för att möta komplex problematik.	Grundskola
	Stödsamtal	Vid behov kan stödsamtal erbjudas via Familjehuset för den som är aktuell inom Individ- och familjeomsorgen.	Individer i behov
	Stödsamtal unga brottsoffer	Familjehuset samverkar med Polis och Brottsofferjouren för att erbjuda stödsamtal till unga brottsoffer.	Upp till 20 år
	Särskilt förordnad vårdnadshavare	Särskilt förordnad vårdnadshavare (SFV) tilldelas ensamkommande under 18 år som fått permanent uppehållstillstånd. SFV ersätter god man.	Ensamkommande under 18 år med uppehållstillstånd
	Trappan	Krissamtal kring våld i hemmet för både vittne och utsatt.	Upp till 18 år
	Utredning	På enheten för barn och unga på Individ- och familjeomsorgen görs utredningar och biståndsbedömningar utifrån orosanmälningar.	Barn, unga och familj

Samverkan

I insatsinventeringen har också samverkan med externa aktörer diskuterats, detta för att fånga in de områden där ansvar, uppdrag eller aktiviteter också ligger på andra parter än kommunen. Inom området samverkan har framkommit att Västra Götalandsregionen är en viktig samverkanspart, både genom samverkansformer som SIMBA och SIP samt som remissinstans. En majoritet av verksamheterna uppger att det lotsar vidare till vårdcentraler, barn- och ungdomspsykiatri, habiliteringen och öppenpsykiatri. Utöver vården är det också Arbetsförmedlingen och polisen samt civilsamhällesorganisationer och privatpersoner som lyfts mest frekvent.

	Insats	Beskrivning	Målgrupp
	Barn- och ungdomshabilitering	Habilitering är en verksamhet som ger råd, stöd och behandling till de som har en omfattande funktionsnedsättning för att man ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Stödet anpassas utifrån de behov som finns.	Barn och unga 0-18 år som är utredda och har en diagnos
	BUP: Barn och ungdomspsykiatri	En specialistvårdsinsats som riktar sig till barn och unga upp till 18 år med allvarliga psykiska problem. Utredning, behandling och stöd till barn, unga och deras familjer.	Barn och unga 0-18 år
	Primärvården i Ale	Grunduppdraget för primärvården och vårdcentralerna omfattar bland annat mottagningsverksamhet för planerad och oplanerad hälso- och sjukvård inom allmänmedicin, samt rehabilitering, psykosociala insatser och hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Primärvården är den instans som först ska bemöta ett barn eller ungdoms psykiska eller fysiska ohälsa. I primärvården ingår både Vårdcentraler, Barnhälsovård och Mödravård.	Individer i behov
	Psykiatrisk mottagning i Ale	Tar emot personer med psykiatriska sjukdomar. Gör utredningar av diagnos, funktionsnedsättning och psykisk rehabilitering.	Individer 18 år och äldre i behov
	Psykiatriska kliniken, Kungälv	Har som uppgift att ge god psykiatrisk vård till bland annat invånare i Ale. Avdelningar inom kliniken är bland annat beroendepsykiatrisk vårdavdelning samt akutmottagning psykiatri. Finns på Kungälv sjukhus och ägs av VGR.	Individer 18 år och äldre i behov
	SIMBA-Team	SIMBA-team är ett tvärprofessionellt och samordnat stöd via skola, elevhälsa, socialtjänst och vårdcentral. SIMBA-Teamet kan arbeta både förebyggande och riktat med individärenden.	Individer upp till 18 år i behov
	Västbus	Insatsen riktar sig till barn och ungdomar med sammansatt psykisk/psykiatrisk och social problematik som samtidigt och samordnat har behov av vård- och omsorgsinsatser från både kommunen och regionen. Familjen, BUP, BVC, Habiliteringen, Elevhälsan, Socialtjänst och primärvården är exempel på aktörer som ingår i samverkan.	Individer upp till 18 år i behov

DEL 2

RESULTAT: BEHOV

I del 2 redovisas de behov och utvecklingsområden som identifierats i insatsinventeringens workshoppar och intervjuer. Bland de behov som lyftes och diskuterades har de mest frekventa behoven kategoriserats och redovisas nedan utifrån insatsinventeringens sju behovsområden. Sist i denna del redovisas också de behov av utveckling och förändring som lyftes i relation till kommunen som organisation, under rubriken Organisatoriska behov.

Delaktighet och inflytande

Med delaktighet och inflytande menas det samhälleliga deltagandet hos kommunens invånare och verksamheters brukare, samt deras makt att påverka beslut som rör deras liv. Delaktighet syftar till så väl politiskt engagemang och deltagande i föreningsliv, aktiviteter och evenemang, som att ha ett socialt kontaktnät och en social gemenskap. Inom området ingår också mötesplatser samt tillit, både mellan kommunens invånare och gentemot organisation och verksamheter.

Mötesplatser och fritid

Fler och mer lättillgängliga mötesplatser har i insatsinventeringen lyfts som ett behov för föräldrar så väl som ungdomar och barn. Mötesplatser för barn yngre än 13 år efterfrågas. I relation till att de forum där nyanlända och andra alebor kan mötas i dagsläget är anordnade och beroende av ideellt engagemang, lyfts en oro för att dessa inte ska fortleva. Även ett utökat behov av kostnadsfria fritidsaktiviteter är återkommande, så väl som metoder och insatser för att aktivera barn och unga som inte passar in i föreningslivets utbud. Vikten av att skapa sammanhang anpassade och tillgängliga för alla individer och grupper lyfts.

Förskola och skola

Inom området förskola och skola ryms alla insatser som syftar till att ge barn och unga möjligheter att klara sin skolgång, oavsett förutsättningar. Inom området ryms även insatser med syfte att motverka diskriminering och säkerställa likabehandling, jämställdhet och solidaritet i skolan och mellan elever.

Studiestöd, motivation och hantering av skolfrånvaro

Utifrån en utbredd skolfrånvaro och en stor mängd elever med svårigheter i studier och motivation efterfrågas utökat vuxenstöd i skolan, både i form av elevassistenter och specialpedagoger. Insatsen studiestöd och läxhjälp ser olika ut på olika skolor och behov av likvärdighet uttrycks. Star for Life – Motivationslyftet används idag bara på en av kommunens skolor, men resurser efterfrågas för att kunna implementera den i ordinarie verksamhet på en bredare front. Frukost och mellanmål i skolan så väl som fysisk aktivitet betonas som välfungerande metoder för att både öka energinivå och skapa motivation, känsla av sammanhang och inkludering. Skolan efterfrågar ett enhälligt systematiskt sätt att både dokumentera och hantera skolfrånvaro. Behovet av en insats liknande mellanstadiet Fotosyntes lyfts. Även metoder, alternativa skolformer och anpassade skolmiljöer för att bemöta hemmasittare och elever med problematisk skolfrånvaro ses som ett stort behov. I relation till detta lyfts också det kommunala aktivitetsansvarets funktion och behovet av utökade resurser till detta.

Fysisk hälsa

Området fysisk hälsa innefattar alla insatser som syftar till att uppmuntra en hälsosam och aktiv livsstil samt underlätta vardag och skolgång för barn och unga med fysiska funktionshinder.

Fysisk aktivitet

Möjligheten till fysisk aktivitet anses vara av största vikt för barn och unga, särskilt för individer med olika typer av funktionsvariation och individer som lider av psykisk ohälsa. Fysisk aktivitet ses som en viktig del i rehabilitering eller integration i samhället, oavsett bakomliggande orsaker. I relation till detta lyfts bland annat kostnader för många idrotter så väl som gymkort, men även avsaknaden av idrottshall och utemiljöer i nära anslutning till Ale gymnasium i Älvängen.

Psykisk hälsa

Området psykisk hälsa inkluderar både psykosocialt stöd och stöd på grund av kris och trauma som motverkar psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa refererar till tillstånd som negativt påverkar barn och ungas känslomässiga välbefinnande och/eller funktion och därmed påverkar eller hindrar individens utveckling, delaktighet och vardag.

Psykisk ohälsa

Den psykiska ohälsan bland kommunens unga är den största och mest påtagliga problematik som påtalas under insatsinventeringens workshoppar och intervjuer. Under samtliga workshoppar lyfts behov av utökade insatser på alla preventionsnivåer.

På främjande nivå lyfter kommunens verksamheter behovet av utökade förutsättningar i tid och handledning för Elevhälsan, med fler och utökade tjänster för skolsköterska så väl som kuratorer och skolpsykolog. Att ha psykiatrisk kompetens inom Elevhälsan lyfts också som förslag, så väl som möjlighet till psykologstöd redan i förskolan. Annat vuxenstöd i skolan betonas också, bland annat i form av fler elevassistenter, men även vikten av stöd till föräldrar med psykisk ohälsa. Familjehusets verksamhet ses av majoriteten av deltagarna i workshopparna som oerhört viktig både utifrån ett rådgivande och behandlande perspektiv. En genomgripande kompetenshöjning kring suicid, självskadebeteende och psykisk ohälsa i stort bland berörda verksamheter nämns vid flera tillfällen. Detta anses avgörande för att både kunna arbeta främjande och identifiera individer i riskzon. Föreningslivets och Kulturverksamhetens potential att skapa trygga och stimulerande sammanhang lyfts som förslag på verksamheter som kan nyttjas ytterligare för att minska utanförskap, men där deltagaravgift och lokalisering lyfts som hinder i dagsläget. Gruppverksamhet utifrån DISA-metoden lyfts som förslag på verksamhet som tidigare upplevts ge positiv effekt på ungas självkänsla och välmående.

En ökad tydlighet i ärendegången för barn och unga med psykisk ohäl-

sa lyfts som avgörande för att möta ohälsan i ett tidigt stadie och för att individer inte ska ”falla mellan stolarna”. Vikten av antimobbingarbete på skolor betonas för att förebygga trauma och utanförskap. Möjlighet att tidigt identifiera barn och unga med potentiellt trauma ses som avgörande och kunskapen om att kris- och traumastöd kan erbjudas ses som viktig att sprida i all operativ verksamhet. Att samtalsstöd behöver kunna erbjudas även under utredningar hos socialtjänsten diskuteras, då utredningar kan dra ut på tiden. Unga nyanlända och asylsökande lyfts som en grupp med särskilt stora behov av traumastöd, men där tillgången till behandling är mer begränsad. Även att förebygga återfall för alla genom att satsa på mjukare former av tillbakaluss till skolan efter frånvaro eller annan placering lyfts. Brister i samverkan och resurser hos barn- och ungdomspsykiatri lyfts av alla där den psykiska ohälsan diskuteras ingående.

Barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsvariation

Flera av verksamheterna som deltagit i workshopparna betonar vikten av en bredare förståelse och kompetens kring neuropsykiatrisk funktionsvariation inom skolans och socialtjänstens verksamhet för att kunna identifiera problematiken i ett tidigt stadie. Ett tydligt samarbete mellan skola, socialtjänst och vård anses vara av största vikt. Ett tydligt behov av ett systematiserat sätt att identifiera och hantera barn och unga med neuropsykiatriska funktionsvariationer poängteras, då många upplevs ”hamna mellan stolarna”. Utifrån detta efterfrågas också utökad stöd i ett tidigt stadie, för att underlätta barnets liv och vardag så väl som för att förebygga risk för utanförskap och minska potentiella samhällsliga kostnader. Ett utökad stöd samt dokumentation i grundskolan tros kunna minska både problematisk skolfrånvaro och elever på gymnasiets individuella alternativ, och i förlängningen därmed minska risken för potentiellt utanförskap. Även en resursskola i Ale och utökad möjlighet till anpassad skolmiljö eller anpassad studiegång nämns.

Droger och missbruk

Även problematiken med droger och unga i missbruk är tydlig under insatsinventeringen. Ett akut behov av en tydlig handlingsplan och funktion som kan hantera individer i både riskzon och med utvecklat problembeteende betonas. Behovet av förebyggande och riktade öppenvårdsinsatser betonas som både viktiga för individers liv och för att minska framtida samhällsliga kostnader. Många upplever att en stor andel unga finns i riskzon på grund av missbruksproblematik bland anhöriga. Behov av utökad möjlighet till förebyggande arbete diskuteras i relation till detta.

Familj och integration

Inom området familj och integration inkluderas all typ av föräldra- och familjestöd och rådgivning samt insatser för att underlätta etablering och integration för nyanlända och nyinflyttade barn och unga i kommunen.

Föräldrastöd

Ett behov av ett stärkt föräldrastöd lyfts i majoriteten av de workshoppar och intervjuer som genomförts. Det finns en utbredd uppfattning om att detta ges i alltför begränsad form och att problematiska normer och attityder inom kommunen skulle kunna förebyggas om föräldrarollen kunde stärkas. En ökad problematik med föräldrar som upplever att de inte klarar av föräldraskapet diskuteras vid flera tillfällen och av flera olika verksamheter. Förslag på sätt att arbeta med behovet ges i form av föräldragrupper eller föräldrautbildning. Behov av gränsdragning i det egna uppdraget samt tydliga riktlinjer kring vart föräldrar kan hänvisas för stöd lyfts inom förskolan. Ett behov av en utökad kommunikation mellan skolan och föräldrar kring den enskilde eleven lyfts inom en workshop, fler mötesplatser för föräldrar i en annan. Även mer riktade insatser i form av föräldrarådgivning och stöd så väl som utökad stöd i hemmet framkommer. Särskilda utmaningar upplevs uppstå i kulturella krockar kring föräldrarollen och en ökad kunskap betonas som ett behov hos alla parter.

Integration

Inom majoriteten av alla workshoppar som genomförts med kommunens verksamheter har behovet av utökad stöd till unga nyanlända lyfts. Unga flyktingar lyfts som en grupp med särskilt behov av kris- och traumastöd, men där varken öppenvårdens eller barn- och ungdomspsykiatriens resurser upplevs räcka till. Bland de unga ensamkommande som befinner sig i asylprocessen och närmar sig sin 18-årsdag ses detta behov som extra stort. Även integrationsinsatser i form av samsättning, sammanhang och studier upplevs inte vara tillräckligt för det behov som finns. Tillgången till språkkompetens inom förskolan och skolans vardagliga verksamhet efterfrågas, så väl som möjlighet till extra studiestöd och språkpraktik. Behov lyfts av att stötta de forum för möten mellan nyanlända och etablerade alebor som finns.

Samhällsinformation och -orientering, en guide i vardagen samt samordning och kommunikation inom kommunen efterfrågas i främjande syfte. Behov av att informationen också ska finnas tillgänglig på flera språk påtalas. En strukturerad samverkan ses som avgörande för att kunna möta behoven som finns, samt utökade resurser för socialtjänsten. Möjlighet för ungdomarna att synas och höras i positiva sammanhang ses som välfungerande sätt för integration så väl som ökad ömsesidig förståelse mellan gruppen och resten av allmänheten. Även unga nyanlända som kommit till Sverige och Ale tillsammans med sin familj lyfts då de upplevs vara en grupp som lätt glöms bort. Med familjens trygghet försvinner mycket av det samhälleliga stöd som ensamkommande får, som kan isolera denna grupp. Ett helhetsperspektiv och tidig samverkan efterfrågas och behov av en funktion likt Välkomsten även för barn i förskoleålder.

Socioekonomi

Inom området socioekonomi innefattas insatser som motverkar sociala och ekonomiska skillnader eller stöttar socioekonomiskt utsatta grupper i samhället. Syftet kan vara att förebygga framtida utanförskap och-/ eller hjälpa en individ ur utanförskap, genom arbete, vidareutbildning eller vägledning.

Sysselsättning

Att det stora behovet av sysselsättning inte möts upp av kommunala insatser lyfts inom flertalet verksamheter. I dagsläget kan inte existerande praktikplatser möta de behov och den efterfrågan som finns. Unga som kan vara bättre lämpade för att etablera sig på arbetsmarknaden än att satsa på högre studier upplevs stå utan möjligheter att välja arbetslivet. Språkpraktik för unga nyanlända är en ambition som hittills inte gått att nå. Utökad praktiksamordning, det kommunala aktivitetsansvaret, samt en utökad daglig verksamhet för de över 18 år, är återkommande behov.

Hemmasittare är en svår grupp att nå med befintliga insatser och uttrycks som en målgrupp i behov av utökad stöd. Det lyfts också ett behov av riktade insatser, förebyggande arbete och samverkan med socialtjänsten kring de individer som vid 20 års ålder lämnar skolans ansvar.

Bostäder

Bristen på bostäder i kommunen lyfts inom flera verksamheter och behovet pekas ut på flera preventionsnivåer. Verksamheterna menar att det finns ett behov av ökat antal lägenheter i kommunen, särskilt billiga hyresrätter. Utifrån ett barnperspektiv är närliggande bostäder ett behov vid separationer för att båda föräldrar ska kunna finnas tillgängliga för sina barn. Korttidsboenden för avlastning så väl som jourlägenheter anses behövas för personer utsatta för våld eller trakasserier i hemmet.

Trygghet

Inom området trygghet faller trygghetsskapande, brottsförebyggande samt rehabiliterande insatser för att öka säkerhet och minska kriminalitet och våld, både i offentligheten och i hemmet.

Upplevd otrygghet

Otrygghet upplevs som ett stort problem i kommunen, oftast knutet till specifika områden som försvårar och hämmar verksamhet på dessa platser. Tidigare bilder av vilka platser i kommunen som är otrygga återupprepas. Åtgärder som lyfts utöver bättre belysning är utökad vuxen närvaro både i skolan och på offentliga platser i form av ”rastvakter”, fler fältassistenter, fler nattvakter, trygghetsvårdar i anslutning till kollektivtrafik och en ökad polisiär närvaro i positiva sammanhang. Fler trygga forum för ungdomar efterfrågas. På den riktade nivån betonas SSPF som ett bra forum om det fungerar och ges tydlig struktur.

Normer, våld och acceptans

En utbredd problematik i normer och attityder ses bland kommunens unga, där acceptansen för våld, trakasserier och övergrepp upplevs som hög. På grund av vad som upplevs som påtaglig maskulinitetsnorm efterfrågas jämställdhetsarbete inklusive HBTQI-frågor och våld i nära relationer för både föräldrar och barn. Vikten av föräldrastöd på alla preventionsnivåer kopplas till detta. Utöver skolan och vårdens roll ses också samverkan med föreningslivet inom frågorna som ett sätt att bemöta problemet. Förebyggande arbete för konflikthantering bland barn och unga efterfrågas. Det upplevs inte finnas någon systematik kring hanteringen av våldsbrott och sexuella övergrepp eller verktyg för att bemöta detta. Verksamheterna efterfrågar kompetenshöjning så väl som utökad brottspreventivt arbete.

Organisatoriska behov

Utöver behov kopplade till insatsinventeringens sju behovsområden har verksamheterna som deltagit också lyft utmaningar och behov direkt kopplade till kommunens organisation och struktur. Dessa behov redovisas nedan.

Perspektiv, tidiga insatser och tillgänglighet

Att ha ett tydligt barnperspektiv som genomsyrar all kommunal verksamhet ses som nödvändig för lyckade insatser, även inom enheter vars målgrupp är vuxna, föräldrar eller hela familjen. Barnets integritet och delaktighet ses som nödvändigt att värna. Kraftigt utökad lågtröskelvård och lättillgängligt stöd anses vara av största vikt, med tydliga kontaktvägar där språkanpassning kan erbjudas. Vikten av att tillgängliggöra samhällsinformation på flera språk lyfts. Även möjlighet att erbjuda direkt stöd och en tydlig kontakt för individer under tiden dess ärende utreds hos socialtjänsten anses nödvändigt. I relation till detta lyfter flera operativa verksamheter hur de i många fall får agera ledsagare eller stöd vid individers- och familjers kontakt med myndigheter och efterfrågar där en tydligare uppdragsbeskrivning.

Flera verksamheter lyfter också vikten av tidiga insatser för att förebygga en negativ utveckling, både för att minska det mänskliga lidandet och för att undvika stora senare kostnader för kommunen och samhället. Främjande insatser i tidig ålder och under hela uppväxten efterfrågas. Vikten av tidiga insatser länkas också samman med vikten av ett långsiktigt perspektiv.

Samverkan

Utökad och förbättrad samverkan lyfts som ett behov i samtliga workshops. Samverkan, samordning och kommunikation efterfrågas på alla preventionsnivåer. Vikten av att samverkan sker på alla nivåer betonas av flera deltagare. Uppdrag samt struktur och kultur inom olika verksamheter upplevs i vissa fall krocka. En tydlig gemensam vision och värdegrund, integrerad på kommunens alla nivåer, anses viktigt.

En ökad samverkan mellan sektorerna Utbildning, Kultur och Fritid (UKF) och Arbete, Trygghet och Omsorg (ATO) är det som poängteras mest frekvent. Där lyfts fördelar med en nära samverkan ”under samma tak” mellan skolan och Individ- och familjeomsorgen (IFO) anses kunna skapa förbättrade möjligheter att arbeta på både främjande och förebyggande nivå samt att samordna insatser på riktad nivå. En samordning anses nödvändig också för att underlätta för barn, unga och familj som i dagsläget har flera olika kontakter hos kommunen, ibland flera inom samma verksamhet. Även ett behov av utökad samordning inom skolans egen verksamhet och mellan sektor ATO:s verksamheter och enheter betonas. Skolan lyfter behov av ökad samordning mellan enheter så väl som utökad kommunikation mellan skola och Elevhälsan där ett förtydligande av remissförfarandet också önskas från Elevhälsan.

Samordning av integrationsinsatser och utökad samverkan mellan kommunens verksamheter efterfrågas då både struktur och utbud upplevs som ett behov. Flera verksamheter upplever sig som isolerade från övrig kommunal verksamhet. Utökade resurser för samordning av funktioner och resurser mellan Arbetsmarknadsenheten och Funktionshinderverksamhetens dagliga arbete önskas. Ökad samverkan mellan skola, Arbetsmarknadsenheten och Näringslivet ses också som en möjlighet för att utöka utbud av praktikplatser. Fältassistenter ses som en viktig tillgång för flera verksamheter i samverkan kring både individfall och generella orosbilder inom målgruppen. Behovet av en väl fungerande form för Västbus lyfts av flertalet verksamheter.

Externa aktörer som betonas som extra viktiga att samverka med för att kunna erbjuda tidiga insatser och sammanhängande tillräckligt individstöd är främst barn- och ungdomspsykiatri, vårdcentralerna och polisen. Barn- och ungdomspsykiatri lyfts inom flera workshoppar som otillgänglig med höga trösklar för stöd och behandling. Den lucka som upplevs finnas mellan behov och tillgängligt stöd för barn och unga med psykisk ohälsa lyfts som alarmerande. Samverkansformen SIMBA ses dock som ett lyckat koncept och ett välfungerande SSPF med tydlig struktur efterfrågas upprepade gånger. Samverkan mellan och lätt tillgång till BVC och MVC anses viktig och konceptet Familjecentral uppskattas. Även en utökad samverkan med både föreningsliv och näringsliv ses som positivt. Utökad ytterligare samverkan mellan sektor UKF och Ungdomsmottagningen önskas.

Metod, kompetens och resurser

Samtliga verksamheter upplever att resurser inte räcker till för att möta de behov som finns och flertalet upplever även att basverksamheten blir lidande. En välutbildad stabil personalstyrka ses som nödvändig. Frågan om tillräckliga och väl anpassade skollokaler med bra arbetsmiljö för barn och vuxna uppkommer i flertalet workshoppar. Likvärdigheten mellan skolor och förskolor betonas, med särskilt tyngd på lokaler, utemiljöer och kvalificerad personal. Fler förskoleplatser, satsningar på familjecentraler, öppen förskola och ett lättillgängligt ungdomens hus frikopplat från högstadiesamverkan är några av de saker som lyfts. Även funktioner som barnsjuksköterska, fler fältassistenter, kvinnofridskurator och fler skolbibliotekarier önskas. Resurser för att möta behov och önskemål kring familjestöd på samtliga preventionsnivåer och inom flertalet verksamheter efterfrågas och anses vara av största vikt. Inom

Förskolan lyfts behov av tydligare gränsdragning för ansvar och uppdrag kring psykisk ohälsa hos barnen så väl som kontrollmekanismer för vistelsetid. Kompetenshöjning inom områden som suicidprevention, neuropsykiatriska diagnoser samt kost och hälsa efterfrågas inom både Förskola och Grundskola.

Tid och utrymme för att etablera nya arbetssätt efterfrågas och flera förslag på metodutveckling uppkommer, de flesta av dem kopplade till frågan om samverkan inom och mellan kommunens olika verksamheter. Behov av samverkan och samordning kring individfall för att minska individens kontaktpunkter med kommunen lyfts. Mindre barngrupper på förskolan och handledning för pedagoger kring psykisk ohälsa efterfrågas. Flera verksamheter diskuterar behovet av att öka arbetet med och involveringen av privata nätverk kring individfall. En tydlig ledning och styrning med en gemensam värdegrund och vision för kommunens arbete med målgruppen anses av många saknas.

Grupper som är svåra att nå

Många verksamheter påtalar problemet med att unga ”faller ur systemet” vid 20 års ålder då skolans ansvar tar slut. Redan vid 16 års ålder när de flesta unga fortsätter till gymnasieskolor i grannkommunerna påtalas svårigheter att locka till aktivitet och engagemang inom Ales kommuns gränser. Mötesplatser i högstadieskolornas lokaler har svårt att locka unga i gymnasieåldern. Vikten av att fånga upp hemmasittare och unga som väljer att inte fortsätta till gymnasiet direkt efter grundskolan betonas. Även pojkar och unga män nämns som en grupp som är svårare att nå med förebyggande insatser.

Sammanfattning behov

Psykisk ohälsa är den största och mest påtagliga problematik som lyfts hos gruppen barn, unga och familj. Ökad trygghet, satsningar på föräldrastöd och sociala sammanhang genom mötesplatser och sysselsättning ses som viktiga delar i det främjande arbetet för att motverka detta. Skolans viktiga roll betonas, där problematik kan fångas upp och bemötas i ett tidigt skede. Individuer med neuropsykiatrisk diagnos, nyanlända unga och personer som fyllt 20 år lyfts som särskilt utsatta grupper som saknar tillräckligt fungerande stöd från kommunen. Förebyggande och riktade öppenvårdsinsatser för att hantera missbruk efterfrågas inom flera verksamheter.

För att kommunen ska kunna möta de behov som finns bland barn, unga och familjer bosatta i Ale betonar verksamheterna vikten av ett tydligt och integrerat barnperspektiv i hela organisationen, lättillgängligt stöd, tidiga insatser, ett långsiktigt perspektiv och utökad samverkan så väl inom kommunen som med externa aktörer. En tydlig ledning och styrning anses viktig. Samtliga verksamheter upplever att resurser inte räcker till för att möta de behov som finns, flertalet upplever även att basverksamheten blir lidande. Kompetens-höjning och nya metoder för samordning efterfrågas.

DEL 3

ANALYS

I del 3 presenteras en analys av de insatser och aktiviteter som kartlagts i inventeringen. Insatserna analyseras efter preventionsnivå samt behovsområde.

Insatser för barn, unga och familj i Ale

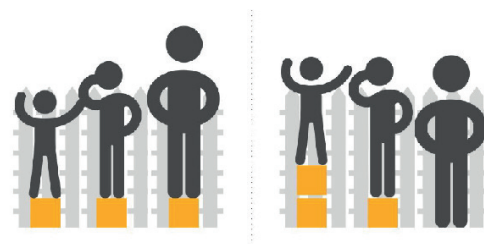
Övergripande slutsatser

- Ale kommun har insatser på samtliga preventionsnivåer inom alla undersökta behovsområdena. Det betyder också att det finns insatser inom alla områden av hälsansbestämning-faktorer. Majoriteten av insatserna är främjande eller riktade.
- Det finns en svårighet att nå vissa målgrupper med främjande och förebyggande insatser. Generellt erbjuds relativt få förebyggande insatser. Målgrupper med något färre insatser är barn i åldern 6-12 år samt insatser för ungdomar 16-24 år.
- De flesta insatser som lyfts i insatsinventeringen har direkt eller indirekt påverkan på flera behovsområden. Det är tydligt att en helhetssyn krävs för att förstå betydelsen av allt arbete som görs inom kommunen. Det är även tydligt att ingen av verksamheterna äger ett behovsområde själva, utan de integrerar naturligt med varandra.
- Det finns behov att utveckla kommunikation av vilka insatser och vilket stöd som finns att erbjuda målgrupperna i kommunen. Möjlighet att få översikt av insatser är ett behov hos verksamheterna. Det finns även behov av ökad kunskap och informations-spridning kring både den egna verksamheten och andra verksamheters utbud av insatser.
- När personal har negativa erfarenheter av en annan verksamhets insatser, drar sig personal ibland för att kontakta den verksamheten igen, även om behovet finns. Hög personalom-sättning försvårar samverkan mellan verksamheter.
- Det finns behovsområden där behovet är större än utbudet av insatser. Dessa områden är bland annat Psykisk ohälsa, Missbruk och Integration.

Att göra jämlikt är att göra olika

I Ale bor och lever mer än 30 000 människor och för de allra flesta är Ale en bra kommun att växa upp och leva i. Med den sociala kartläggningen 2016, verksamhetsberättelser och andra studier vet vi dock att det inom Ale finns ojämlika skillnader mellan grupper av människor, när det bland annat gäller hälsa, utbildning och socioekonomi. Flera studier har visat att ju lägre en individs sociala position är, desto sämre är den individens hälsa. Skillnaderna i hälsa gäller därför inte bara de som har de allra sämst i jämförelse med "alla andra", utan att det finns en gradvis förändring längs skalan av mått på social situation; utbildningsnivå, inkomstnivå etc. Detta kallas social gradient eller position.

Att arbeta utifrån olika preventionsnivåer betyder att insatser inte kan avgränsas till endast en stor grupp i samhället. Med preventionsnivåer

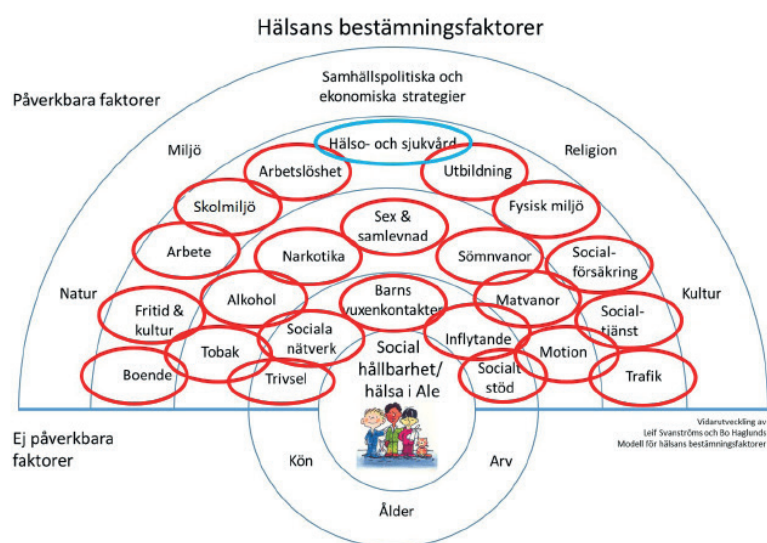

Att göra jämlikt är att göra olika

Figur 2. Proportionell universalism.
Källa: Länsstyrelsen Stockholm

är insatser då utformade så att de som behöver dem mest också är de som nås bäst. Proportionell universalism är ett begrepp som innebär att alla människor har samma grundläggande behov, men olika stort behov av samhällets stöd. Finns det stora skillnader mellan människor och dess hälsa i kommunen, blir påfrestningar på samhällets stöd därför olika i olika delar av kommunen. För att nå ett socialt hållbart samhälle är det en mycket viktig del att se över.

I de övergripande slutsatserna ses att majoriteten av de insatser som finns i Ale är av främjande eller riktad karaktär, vilket innebär att de antingen erbjuds till alla eller så riktar sig insatsen mot en individ som redan uppvisar eller fallit in i ett allvarligt eller identifierat problemområde. På förebyggande nivå, som riktar in sig på att hindra att problem

Figur 3. Hälsans bestämningsfaktorer och inringat de områden där kommunen har insatser. Vidareutveckling av Dahlgren och Whitehead (1991).

eller problembeteenden utvecklas, ses att det finns färre insatser till den yngre åldersgruppen (0-6). Samtidigt visar erfarenhet och forskning att det är här man behöver sätta in förebyggande åtgärder för att minska skillnaderna mellan människor längre fram; minska att barn och unga hamnar i ett framtida utanförskap och samtidigt minska stora framtida samhälleliga kostnader. Ytterligare en målgrupp som är svår att nå med insatser i Ale är ungdomar som är 16 år och äldre, då det flesta av dessa pendlar ut från Ale för att gå på gymnasiet. Få kommunala verksamheter har insatser som riktar sig till den målgruppen.

Ingen äger ett behovsområde

Hälsans bestämningsfaktorer (Figur 3) är en modell som visar hur hälsan påverkas av olika samhällsaktörer, människors livsvillkor i de olika vardagsmiljöerna, levnadsvanor och sociala sammanhang. Det finns flera olika framarbetade versioner och i modellen ingår både strukturella och samhälleliga faktorer samt individuella bestämningsfaktorer. Insatsinventeringen har fokuserat på de nivåer i hälsans bestämningsfaktorer som inkluderar livsvillkor och livsmiljö såsom utbildning och bostäder; samt individuella faktorer såsom motion, kost och mötesplatser. Sett i modellens nedre del (se Figur 3) finns även opåverkbara biologiska faktorer såsom ålder, kön och arv. De opåverkbara faktorerna blir på så sätt de delar som vi analyserar insatser utefter.

På en övergripande nivå ses att det finns insatser inom kommunen som innefattar samtliga delar av de nivåer av hälsans bestämningsfaktorer som det här fokuserats på (se figur 3). Inom kommunen finns därför stor kapacitet, kunskap och engagemang för att nå en socialt hållbar situation för barn, unga och familj. De verksamheter som berör ett eller flera av dessa områden är de jämlikgörare som möjliggör förändring och utveckling för många barn och unga i Ale.

Några behovsområden pekas särskilt ut i inventeringen, där både den sociala kartläggningen 2016 och behovsbilden i insatsinventeringen visar på ett större behov än vad befintliga insatser kan hantera. Det mest påtalade behovsområdet är den psykiska ohälsan, där samverkan med regionen lyfts som avgörande. Området missbruk visar även på stora behov, med fokus på ökad lågtröskelverksamhet och utökad kapacitet. För både psykisk ohälsa och missbruk påtalas behovet av insatser på olika preventionsnivåer för olika målgrupper. Inom behovsområdet integration finns det få främjande insatser som riktar in sig på att integrera personer med olika bakgrund med varandra och ses därför också som en områdeslucka.

Att leva i Ale - social kartläggning 2016 påvisade skillnader inom kommunen gällande människors hälsa och livsvillkor. Utifrån insatsinventeringens resultat kan det konstateras att det finns aktivitet i flera av de områden som är viktiga faktorer för både individers hälsa och den sociala hållbarheten. Men, det finns även områden som kommunen inte kan styra över. Under workshopparna är det också tydligt att ingen av verksamheterna äger ett behovsområde själva, utan de integrerar naturligt med varandra. Detta syns även i det betonade behovet där samverkan med regionen uttrycks som mycket viktig. Ett behov följer varken organisations- eller kommungränser, vilket ställer krav på att samverka tvärssektoriellt och över gränserna mellan olika verksamheter samt att de erbjuder en rad olika insatser för att dessa ska passa behovet hos individen. Det ställer dessutom krav på att vi tillsammans ser till helheten och inte bara delarna.

Vikten av kommunikation

Insatsinventeringen har visat att en majoritet av verksamheter upplever svårigheter att få en översikt över de verksamheter och insatser som kommunen som helhet erbjuder. En verksamhet kan se ett behov av en insats som en annan verksamhet inom kommunen erbjuder, men de känner inte till varandras processer och aktiviteter. Flera verksamheter ger även uttryck för att de upplever sig isolerade i sin verksamhet och att de arbetar själva inom ett behovsområde. Några uppger också att de inte känner att de tillhör kommunen överhuvudtaget och arbetar frånkopplat från kommunen. En spårbundenhet i vilka insatser som verksamheter använder eller hänvisar till sammanfaller med personalens tidigare problematiska erfarenheter och hög personalomsättning.

Fördelning, spridning och luckor i Ale

Utifrån den inventering som gjorts kommer de kommunala insatserna för barn, unga och familj i denna del att analyseras utifrån fördelning och spridning mellan insatsinventeringens sju behovsområden samt de tre preventionsnivåerna. I viss utsträckning kommer insatserna också att analyseras utifrån målgruppens kön, ålder och bakgrund samt insatsens geografiska lokalisering.

Utifrån dessa faktorer kommer också eventuella luckor i kommunens utbud att identifieras. Luckor identifieras genom att föra samman bilden av insatsernas fördelning och spridning med de övergripande behov som påvisats i den sociala kartläggningen 2016 samt de behov som beskrivits i insatsinventeringens Del 2.

Analys utifrån preventionsnivå

Främjande

På främjande nivå återfinns mycket av de kommunala verksamheternas dagliga arbete, främst inom skolan och förskolan. I kommunen drivs också ett arbete kring delaktighet och inflytande genom den öppna ungdomsverksamheten. Flera skolor har en lång tradition av att, utöver den schemalagda idrotten, arbeta med främjande insatser gällande fysisk aktivitet. Detta ser dock väldigt olika ut på olika enheter inom kommunen och kan, utöver frågor som arbetsmiljö och lokaler, kopplas till påtalade behov av likvärdighet mellan skolorna. Den bristande likvärdigheten mellan lokaler och utemiljöer påpekas inom både grundskolans och förskolans verksamhet. Även ojämn spridning på kvalificerad personal och barnandelar ses som en utmaning för att främja jämlikhet bland kommunens barn och unga. En skola med fullgott pedagogiskt stöd i en trygg och behovsanpassad miljö från tidig ålder är skyddsfaktorer som anses stärka och främja förutsättningar till goda uppväxtvillkor och levnadsvanor¹.

Främjande insatser för en stärkt föräldraroll bidrar till ett tidigt integrerat jämställdhetsperspektiv i både individ- och familjebaserat arbete. Det är en skyddsfaktor av stor betydelse för hela familjen. Kommunen har för tillfället ingen föräldrautbildning på främjande nivå. I majoriteten av de olika verksamheter som inkluderas i insatsinventeringen lyfts behovet av utökad föräldrastöd och vikten av att stärka föräldrarollen, ibland kopplat till en upplevd okunskap kring vilket stöd som kan sökas och när detta kan vara aktuellt. Föräldragrupper finns att tillgå via Familjecentralen, men behovet av att utökade resurser för att kunna möta efterfrågan betonas. Utöver ett påtalat behov av utökad stöd i konflikthantering bland kommunens barn och unga nämns också en upplevt långtgående acceptans för våld och trakasserier.

I flera av insatsinventeringens workshoppar framkommer det att det

---

¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/miljo-och-halsa/elevhalsan/halsoframjande-skolutveckling>

finns en påtaglig negativ maskulinitetsnorm inom flera områden. Det upplevs även som en svårighet att hitta insatser som når pojkar och unga män, ofta i sena tonåren och med problematisk beteende eller som befinner sig utanför systemet. Förskolan och skolan har också en viktig roll i detta arbete, och kommunens alla enheter driver frågorna genom basverksamhetens värdegrundsarbete. Analysen av befintliga insatser och det behov som framkommit gällande jämställdhet visar därför på svårigheter att nå betydande målgrupper med både främjande och förebyggande insatser.

Förebyggande

I fördelningen mellan de tre preventionsnivåerna framgår att Ale kommun i relativt liten utsträckning har insatser på förebyggande nivå. Verksamhet med en mer avgränsad målgrupp än insatser på främjande nivå efterfrågas inom de flesta behovsområden, men återfinns endast i begränsad form för flickor, i form av anpassad verksamhet för individer med olika typer av funktionsvariation samt som integrerande språkin-satser för nyanlända.

Som nämnts ovan framkommer behov av särskilt familje- och föräldrastöd på både främjande och förebyggande nivå. Familjehusets Kom igen-grupp är ett exempel på en förebyggande insats som syftar till att stärka föräldrarollen och jämställdhet. Familjecentralens samverkan med den ideella föreningen Män för Jämställdhet är ett annat. Den förebyggande gruppverksamheten Skilda världar för barn till föräldrar i separation är också en av få insatser som inte behöver biståndsbedömning eller som är riktad.

Utöver skolans lagstadgade förberedelsegrupper i grundskolan och språkintruktionsprogram på gymnasienivå drivs merparten av all verksamhet för gruppen nyanlända i Ale kommun av ideella krafter. För flera initiativ upplåter kommunen lokaler för verksamheten, men behovet av att säkra och driva integrationsarbetet också från kommunens sida ses som ett lucka och ett behov.

Förebyggande insatser med flickor som målgrupp är begränsad till projektet Open Court. Särskild gruppverksamhet inom skolan, med flickor som målgrupp, finns endast på en av kommunens skolor. Som nämnts tidigare i frågor kring maskulinitetsnormer, jämställdhet och psykosocialt stöd, finns behovet också av att hitta forum för att möta pojkar. Insatsinventeringen visar därför att det ser olika ut i kommunen i fråga av vilka insatser på en förebyggande nivå som kan erbjudas på området.

Anpassad verksamhet och särskilda insatser för individer med funktionsvariation finns, utöver det lagstadgade och individuellt biståndsbedömda, i Ale kommun för tillfället i form av Kulturskolans särskilda grupper för funktionsinriktad musikerapi samt studiecirkel kring kost, motion och sömn för individer aktuella inom Funktionshinderverksamheten. Förebyggande insatser diskuteras ofta i relation till besparingar gällande så väl mänskligt lidande och samhällsliga kostnader. Aktuell forskning visar att insatser som ges tidigt i ålder eller tidigt i en process, i detta fall redan när riskfaktorer identifierats, kan förebygga insatser på riktad nivå

som oftast innebär stora kommunala kostnader².

Riktad

Många av de insatser på riktad nivå som faller inom kommunens ansvar är lagreglerade. Detta gäller till exempel de insatser som listas inom Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387) och Socialtjänstlagen (SoL 2001:453). Majoriteten av de riktade insatserna som återfinns inom skolan och förskolan är lagreglerade genom Skollagen (2010:800) så väl som läroplanerna för förskolan, grundskolan och gymnasiet. Detta gäller till exempel elevhälsans undersökningar, stöd och konsultation samt särskilda anpassningar i studier och skolmiljö. Hur de insatser som erbjuds utöver den lagreglerade verksamheten ser ut och i vilken utsträckning de erbjuds varierar dock kraftigt mellan de olika enheterna.

För barn i låg- och mellanstadiet med risk att inte nå skolans kunskapskrav, hög frånvaro och/eller avvikande beteende finns Fotosyntes. Inom Fotosyntes samordnas resurserna socialpedagog, specialpedagog och familjebehandlare inom ett team för att kunna möta problematiken på individnivå så väl som i skolan och i hemmet. En motsvarande funktion för högstadiet finns inte, trots att det är i dessa åldrar som problematisk skolfrånvaro kan ses öka mest och måluppfyllelsen blir mer kritisk.

Utöver de insatser som återfinns inom skolans verksamhet är de insatser som kommunen erbjuder på riktad nivå näst intill uteslutande biståndsbedömda. För att få tillgång till en insats krävs till övervägande majoritet att individer är aktuella inom socialtjänsten. Öppenvård och stöd går att få i begränsad utsträckning via Familjehuset samt regionala samverkansplattformar som Ungdomsmottagningen och Familjecentralen. Viktigt att ha i åtanke är att mycket av den riktade öppenvården återfinns på regional nivå och inkluderas därför inte i denna översikt. Dock lyfts resursbrist hos den regionala vården som ett stort problem. I de fall där kommunen genom till exempel skolan eller enheter inom socialtjänsten kan fungera som remitterande instans gör långa kötider eller höga trösklar hos den regionala vården att barn och unga inte kan få hjälp och stöd i ett tidigt skede. Detta gäller även för individer aktuella inom socialtjänsten med problematik som inte bedöms tillräckligt allvarlig för lagstadgat bistånd där det påtalas en brist på öppenvårdsalternativ som kan möta upp i ett tidigt skede.

Behovsområde

Delaktighet och inflytande

Delaktighet och inflytande delas upp i de två underkategorierna Delaktighet och Inflytande.

Delaktighet

I den sociala kartläggningen 2016 lyftes i relation till området Delaktighet sambandet mellan lågt socialt deltagande och högre grad av

---

² Nygren et al, (2015). Barnvårdskarriärer. SKL: Psykisk hälsa barn och unga.

ohälsosamma levnadsvanor, lägre emotionellt stöd och en lägre känsla av trygghet³. Det kunde ses en ökad social isolering i Ale mellan åren 2007-2015⁴.

Inventeringen har visat att det finns gott om aktivitetsutbud för unga i åldern 13-20, även om svårigheter att locka unga i gymnasieåldern lyfts från flera håll. Insatser för barn i åldern 2-12 är dock mer begränsat. Utöver Kulturskolans verksamhet och några aktiviteter arrangerade av folkbiblioteken har ingen övrig kommunal verksamhet påtalats för målgruppen. Kulturskolans verksamhet är öppen för anmälan för alla barn och unga i åldern 6-20 år, men kan vara otillgänglig på grund av att deltagande inte är kostnadsfritt. Totalt sätt lever 10,3 % av samtliga hushåll med barn i Ale i relativ fattigdom. Det finns även stora geografiska skillnader och en större andel av hushåll med barn lever i relativ fattigdom i Surte, Bohus och centrala Nödinge än i övriga kommunen.

Kommunens har ett rikt föreningsliv som till stor del är riktat mot barn och unga, vars verksamhet främst fångar i åldern 7-12 år. Eftersom insatsinventeringen inte täcker civilsamhället görs ingen redovisning av dess insatser här, eller vilka målgrupper de fångar. Det har dock framkommit att delta i föreningslivet kan vara kostsamt och gratisaktiviteter och sammanhang för barn och unga från ekonomiskt begränsade familjer betonas i insatsinventeringens workshoppar och intervjuer som viktigt. Det påbörjade projektet Fritidsbanken är ett sätt att bemöta detta, där syftet är att kunna erbjuda gratis utlåning av fritidsutrustning till både kommunens invånare och besökare. För att förebygga utanförskap lyfts utöver kostnadsfria fritidsaktiviteter även behovet av att från kommunens sida kunna erbjuda alternativa aktiviteter och sammanhang för barn och unga som inte upplever att de passar in i föreningslivet. Kommunen erbjuder i dagsläget genom den öppna ungdomsverksamheten alternativ. Men, intervjuer och workshoppar har visat att insatsen behöver kommuniceras och spridas ut till fler verksamheter. Som nämnts ovan är trygga sociala sammanhang och känsla av gemenskap viktiga skyddsfaktorerna för att risk för utanförskap, psykisk ohälsa och problembeteenden inte ska uppstå⁵.

Inflytande

I den sociala kartläggningen 2016 påvisades geografiska skillnader i demokratisk delaktighet. Kartläggningen lyfte att det fanns många kanaler för ungdomsinflytande, men kunde också visa att aleborna hade låga värden gällande uppfattning om inflytande och förtroende för kommunen, verksamheterna och politiken. En fjärdedel av kommunens invånare i åldern 16-84 år upplever också en låg tillit till andra människor. Tidigare ungdomsinflytande-kartläggning har visat behov av samordning och utveckling av de insatser som finns samt att nå unga

---

3 Hälsa på lika villkor

4 Att leva i Ale – Social kartläggning 2016

5 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/alkohol-narkotika-dopning-tobak-och-spel-andts/narkotika-och-halsosofarliga-varor/forebyggande-arbete/risk-och-skyddsfaktorer/>

som inte är aktiva i några av de existerande forumen för inflytande⁶.

Insatsinventeringen visar att insatserna inom det avgränsade området Inflytande följer samma mönster som de inom området delaktighet genom att de skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper. Förskolan och skolan arbetar på ett uttalat och integrerat sätt med demokratifrågor och barns inflytande över den egna verksamheten. För åldersgruppen 13-20 finns kommunala forum för påverkan i större samhällsfrågor. Det har av vissa verksamheter påpekats att vissa grupper är svåra att nå med befintliga insatser. Samma trender går också att se i övriga landet.

Förskola och skola

I den sociala kartläggningen 2016 påvisades att även om skolresultaten har ökat i Ale är de fortfarande något sämre än i jämförelse med rikets genomsnitt. Det uppmärksammades även att finns en stor andel elever i grundskolan med problematisk skolfrånvaro, där problemet är som störst på högstadiet. Det visades också att skillnader inom elevgrupperna har ökat något och betygsskillnader mellan olika grupper, baserade på bakgrundsfaktor som föräldrarnas utbildningsnivå, är större i Ale än i riket som helhet⁷.

Förskolan och skolans verksamhet är i hög utsträckning lagreglerad för att främja likvärdighet mellan landets utbildningar. Inflytande och delaktighet är en integrerad del av verksamheten, likaså värdegrund-sarbete och insatser som utvecklingssamtal och studievägledning. Hur olika enheter valt att utforma denna verksamhet ser dock olika ut. Verksamheten upplever stor ojämlikhet mellan enheternas förutsättning gällande lokaler och arbetsmiljö, utmaningar i barn- och elevgrupper samt spridning i kvalificerad personal, vilket uppmärksammades under avsnittet *Behov*. Även insatsen läxhjälp ser olika ut på olika skolenheter i kommunen.

Att olika enheter har olika möjligheter att erbjuda god pedagogiskt stöd och en god arbetsmiljö påverkar barn och ungas möjligheter till en likvärdig utbildning. Det är därför viktigt att se över om olikheterna på skolenheterna resulterar i mer jämlika resultat. För barn och unga som inte har tillgång till ett socioekonomiskt starkt stöd hemifrån är tillgången till stöd i skolan extra viktigt.

Analysen har inte tagit i beräkning de insatser som utförs på skolor utanför Ale kommuns gränser, exempelvis gymnasieskolor utöver Ale gymnasium. Det betyder att åldersgruppen 17-24 år är underrepresenterade i behovsområdet.

Skolnärvaro

En grundläggande förutsättning för att uppnå målen i skolan är att vara närvarande och delta på undervisningen⁸. Andelen barn med omfattande skolfrånvaro i Sverige ökar, vilket i sin tur ökar andelen barn

---

6 Lägesbild för ungdomsinflytande i Ale 2016

7 Att leva i Ale – Social kartläggning 2016

8 Skolinspektionen (2016) Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor

som i större utsträckning riskerar att misslyckas i skolan⁹. En elev med problematisk skolfrånvaro som har varit borta från skolan en sammanhängande tid, vanligen nämns upp till en månad i sammanhängande tid, benämns ofta som hemmasittare. Hemmasittare är ett allt större problem idag och flera skolor inom både Ale kommun och i andra kommuner bevitnar om att problematiken ökar.

I dagsläget har Ale kommun, likt många andra kommuner, inte någon övergripande handlingsplan för hur man ska arbeta med de barn som anses ha problematisk skolfrånvaro. Det är upp till varje enskild skolenhet att upprätta handlingsplaner och arbeta med lösningar utifrån sin egen organisation. Många skolenheter upplever en stor hjälplöshet, då det inte för något av barnen enbart är skolsituationen som är problemet, utan barnets hela livssituation är ofta mycket svår. Inte sällan behövs stöd till hela familjen när ett barn uteblir från skolans undervisning. För målgruppen i årskurs F-6 finns insatsen Fotosyntes. Insatsen efterfrågas även för målgruppen elever i årskurs 7-9. Problematisk skolfrånvaro är ett tydligt exempel på en problematik som inte rymms inom organisationens gränser, utan är istället ett problem som drabbar flera verksamheter och sektorer.¹⁰

Fysisk hälsa

I den sociala kartläggningen 2016 påvisades betydande skillnader i medellivslängd mellan olika geografiska områden i kommunen, vilket också tyder på stora skillnader i levnadsvillkor. Skillnaderna kopplades främst till socioekonomiska faktorer och ojämlikhet. Även en sämre tandhälsa bland kommunens yngsta barn samt en högre och växande andel personer med övervikt och fetma kunde påvisas.

Det är tydligt att det finns färre riktade kommuninsatser inom området fysisk hälsa, då större delen av det förebyggande och riktade uppdraget kring fysisk hälsa ligger på regionen. Kommunen har till störst del insatser som är främjande och som syftar till att främja en god hälsa, snarare än ta hand om problem vid fysisk ohälsa. Ale är därför starkt beroende av Västra Götalandsregionens insatser och dess samverkan aktörerna i mellan.

Fysisk aktivitet

Insatsinventeringen visar att flera skolor och förskolor inom kommunen har en tradition av att jobba främjande med fysisk hälsa genom evenemang som uppmuntrar till fysisk aktivitet. Elevhälsan spelar en viktig roll i att följa barns utveckling genom grundskolan och möjliggör tidigt uppmärksammande och tidiga insatser för elever i riskzon. Elevhälsans verksamhet är lagstadgad och ska fungera som remitterande instans då det inte finns något behandlande uppdrag. För yngre barn har den regionala värden genom barnavårdscentraler denna funktion.

Det finns även i Ale ett mycket aktivt och starkt föreningsliv som bidrar främjande till god fysisk hälsa. Dock finns det flera grupper som inte

---

9 Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera ID-nummer: SOU 2016:94.

10 Under 2017 arbetades en social investering fram, inriktad på att arbeta med elever med problematisk skolfrånvaro i årskurs 7-9. Insatsen kommer att startas upp under hösten 2018.

har möjlighet att delta i föreningslivet på grund av ekonomiska, sociala, fysiska eller geografiska skäl. En insats som har som syfte att fånga upp en grupp är Open Court som riktar sig till tjejer som vanligtvis inte deltar. Mer förebyggande insatser är gratis sommarlovsaktiviteter.

Barn och unga med funktionsvariation

Forskning visar att personer med funktionsnedsättning överlag har sämre självskattad hälsa så väl som sämre faktisk fysisk hälsa än genomsnittliga värden. Detta innebär bland annat en högre grad av stillasittande, fetma och levnadsvanor som direkt påverkar hälsan negativt. För barn och unga med fysiska funktionshinder är möjligheten till fysisk aktivitet och stimulans därför extra viktigt för en god hälsa och likvärdiga livsvillkor. Insatsinventeringen visar på vikten av att möta behovet med förebyggande insatser då främjande insatser inte alltid är anpassade för alla grupper i samhället. Som diskuterats ovan betonas skyddsfaktorer som socialt sammanhang och känsla av gemenskap som extra viktiga för att motverka utanförskap. Funktionsvariation som är hinder till likvärdig delaktighet i samhället, och därmed kan ses som riskfaktor, ökar också vikten av stärkta skyddsfaktorer.

Psykisk hälsa

Den ökande psykiska ohälsan lyfts som det största och mest frekvent påtalade behovet i insatsinventeringen. I den sociala kartläggningen 2016 lyftes också hur den ökande psykiska ohälsan i Ale kommun överensstämmer med en problematik som finns i hela landet, men där kommunen sticker ut i jämförelse med regionen gällande en hög andel psykisk ohälsa bland framför allt kvinnor.

Psykiskt och psykosocialt stöd på kommunal nivå finns för barn och unga i Ale att tillgå via Familjehuset och i samverkan med regionen på exempelvis Ungdomsmottagningen och genom SIMBA-teamet. Familjehusets verksamhet tillsammans med elevhälsan lyfts särskilt som de två verksamheter som används mest frekvent. Elevhälsan har kuratorer och skolpsykologer, men fungerar inte som behandlande instans utan remitterar vid behov vidare till öppenvård.

Psykisk ohälsa upplevs vara ett behov större än vad både öppenvård och psykiatri kan hantera och under workshopparna efterfrågas fler insatser och aktiviteter på alla preventionsnivåer inom området psykisk hälsa. Behovet av tydliga handlingsplaner för både skolans personal och socialtjänsten samt en remissinstans som kan fånga upp barn och unga i ett tidigt skede ses som viktigt för att motverka utvecklingen av ökad psykisk ohälsa. Att både resurser och kompetens för upptäckt av psykisk ohälsa i ett tidigt skede betonas av erfarenhet och forskning.

Eftersom en stor del av både förebyggande och riktad vård inom psykisk hälsa ligger på regional nivå visar det i insatsinventeringen hur en god samverkan med exempelvis BUP är väsentlig. I flera workshoppar påtalas det även att den geografiska lokaliseringen av BUP i dagsläget försvårar för vissa familjer att kunna ta del av insatsen.

Främjande insatser syftar till att främja god psykisk hälsa, vilket bland annat görs genom flera av de främjande insatser som finns inom andra behovsområden. Samverkan över gränserna även inom kommunen

är viktig för att kunna arbeta med området. En utmaning finns dock för den grupp unga som har avslutat grundskolan och befinner sig i åldersgruppen 17-24 år. Majoriteten av kommunens främjande insatser ges via skolan eller i skolan och avsaknaden av ett större gymnasium gör att detta en grupp som är svår att nå. På en förebyggande nivå utgår en stor del av insatserna från Familjehuset. På främjande och förebyggande nivå är det därför svårt att nå ungdomar över 17 år, vilket gör att kommunen behöver förlita sig på att insatser ges på annat håll. Här blir därför Ale beroende av de främjande och förebyggande insatser som andra skolor utför och att de insatser som utförs för de lägre åldrarna har önskad effekt och därför sänker behovet av insats högre upp i ålder.

Missbruk

Statistik för generellt narkotikabruk bland unga i Ale kommun ligger i linje med vad regionen och rikets genomsnitt visar. Det har dock påtalats i insatsinventeringens workshoppas att flera individfall i Ale inkluderar mycket tungt drogmissbruk som även får stora sekundära konsekvenser.

Ale kommun har under en längre tid varit utan en specifik funktion för både kontroll och behandling av bruk och missbruk av narkotika för barn under 18 år. Behovet av samordning kring frågan såväl som en behandlande instans att remittera till lyfts av samtliga verksamheter som deltagit i insatsinventeringen. Vid tidpunkt för denna sammanställning (december 2017) finns möjligheten att genomföra drogtester via Spinneriets verksamhet efter biståndsbeslut. Specifika behandlade insatser för ungdomar under 18 saknas. Däremot finns det en mängd olika insatser såsom den öppna ungdomsverksamheten på främjande nivå eller Familjehusets föräldraskapsstöd som riktar sig på att skyddsfaktorer kring missbruk på förebyggande nivå. Missbruk kopplas till viss del också till anhörigproblematik och genom det även till behov av utökad föräldra- och familjestöd.

Barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsvariation

En ytterligare grupp som lyfts inom området psykisk hälsa är barn och unga med neuropsykiatriska funktionsvariationer (NPF). NPF inkluderar diagnoser så som ADHD, Aspergers syndrom och funktionsvariation på autism-spektrumet. Antal diagnoser har de senaste åren ökat kraftigt, vilket främst tillskrivs utökad kompetens och att fler söker stöd. Även flera av kommunens verksamheter upplever att antal barn och unga med NPF ökar och behovet av kompetens hos grundskolans personal för att i tid uppmärksamma och möta särskilda behov betonas. Riktade insatser för unga vuxna som ofta är kostsamma skulle i många fall kunna undvikas om tidiga insatser och anpassningar gjordes.

Familj och integration

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. Och föräldrarna är kanske de viktigaste personerna med störst möjlighet att påverka sina barns framtid. Föräldrar har stor inverkan på barnens fysiska och psykiska hälsa, sociala kompetens, hur de klarar sin skolgång och vilka levnadsvanor de får som vuxna. Ett gott och förtroendefullt förhållande mellan föräldrar och barn fungerar som en skyddsfaktor för barnen, medan brister i hemmiljön är en riskfaktor. Insatser som riktar

sig mot hela familjen och/eller till föräldrar är ett starkt verktyg för att skapa ett socialt hållbart samhälle och är också med och påverkar i samtliga behovsområden som undersöks i inventeringen.

Under flera workshoppar tryckts det på att om inte hela familjen behandlas, är det svårt att hjälpa barnen eller de unga. När det gäller integration så ligger den största delen av mottagnings- och etableringsuppdraget för nyanlända på statliga myndigheter, men kommunen har ansvar för integrerande insatser i form av boende, praktiskt stöd i samband med bosättning, utbildning, samhällsorientering och vid behov kompletterande försörjningsstöd och annat bistånd. Flera av de stora behov som ses inom området integration är behov som också delas nationellt.

Familj

I majoriteten av workshopparna diskuteras och lyfts behovet av ett utökat föräldrastöd. Det samhälleliga och grundläggande strukturella föräldrastöd som ges idag i alla kommuner är bland annat barnbidrag, föräldrapenning, tillgänglighet till vård, skola, förskola och fritidsverksamhet. I Ale finns även möjlighet till utökad förskola och fritidsverksamhet, vilket visar på en lokal mer förebyggande insats. Behovet av mer generella och främjande såväl som förebyggande föräldrautbildningar, som når ut till större grupp av föräldrar, har eftersökts. Den grupp som har pekats ut ha störst behov är framförallt tonårsföräldrar. De främjande insatser som finns riktar sig i huvudsak åt nyblivna föräldrar och föräldrar med yngre barn, medan ett generellt och systematiserat föräldrastöd saknas till föräldrar med barn i mellan- och högstadiet samt nyanlända föräldrar.

Integration

Begreppet integration handlar i många sammanhang om relationerna mellan alla invånare i ett samhälle och alltså inte endast en grupp som ska integreras. Det skulle innebära ett utökad behov av integrationssatser på en främjande nivå i Ale och som alltså riktar sig till alla. Nationellt delas det behovet, flest insatser ligger på en riktad nivå och handlar främst om individens möjlighet till att integrera och etablera sig, än vad det handlar om att nå en samhällelig integration. Segregation ställs ofta som motsatsordet till integration. För att kunna minska den segregation som finns i Ale kommun och som belystes i den sociala kartläggningen 2016 är det därför viktigt att arbeta med frågorna på flera nivåer och se till fler områden än språk och mötesplatser. Det är alltså inte enskilda områden eller grupper som har problem med segregation, utan det grundas i hur områden och grupper står i relation till varandra.

Sett till de undersökta områdena av integration ses ett stort behov av insatser inom området integration. Flera insatser för gruppen nyanlända saknas eller upplevs otillräckliga av olika verksamheter. Insatsinventeringen har visat att den kommunala verksamheten för att möta behov i form av sociala mötesplatser och anpassning för nyanlända flyktingar och invandrare är begränsad. Utöver skolans anpassade undervisning och HVB-placeringar för ensamkommande barn drivs mötesplatser för stöd och integration främst av ideella krafter. Flera av dessa får stöd genom att de använder kommunala lokaler, en förutsättning för att verksamheten ska kunna drivas.

Grundskolan och gymnasiet samordnar initiala hälsokontroller och pedagogiska kartläggningar via Välkomsten. För föräldrar och unga fyllda 18 år ansvarar socialtjänsten för det kommunala mottaget. Medan ensamkommande barn tilldelas god man eller vårdnadshavare upplevs familjer och unga fyllda 18 år som anländer till Sverige och Ale ha svårt att komma in i samhället. Ett område som lyfts är att de finns behov av samhällsorientering och samtalsstöd till nyanlända.

Socioekonomi

Området socioekonomi har varit svårt att kategorisera i inventeringen och under intervjuer och workshoppar. På många sätt är socioekonomi, och de delar som ingår, ett område som ingår i flera av de behovsområden som har presenterats. Ett socioekonomiskt perspektiv kan många gånger vara samtliga främjande insatser, då det ges till alla oavsett socioekonomisk status. Området socioekonomi har därför försökt fånga insatser inom framför allt sysselsättning, boende och ekonomi för barn och unga. Större delen av de riktade insatserna kring sysselsättning ligger på Arbetsförmedlingen i samverkan med kommunen, medan kommunen främst har ett ansvar att arbeta främjande bland barn och unga. Kommunen ansvarar även för de riktade insatserna utifrån biståndsbedömningar enligt Socialtjänstlagen och Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade. Kommunen är också utförare av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

I den sociala kartläggningen 2016 påvisades viss ojämlikhet inom kommunen inom flera olika socioekonomiska indikatorer. Ett exempel på det är inkomstfördelningen, där Nödinge utmärks av en hög andel personer med låg inkomst och även en hög andel personer med hög inkomst. Det indikerar viss segregation. När det kommer till insatser för barn och unga spelar den här verkligheten en stor roll, då det påverkar förutsättningarna för barn, unga och familjer på olika sätt.

Sysselsättning

Att föräldrars socioekonomiska situation påverkar sina barn i olika grad, är väl förankrat i forskning. Ungdomar med arbetslösa föräldrar löper nästan 70 % högre risk än andra att hamna utanför både arbetsmarknad och studier.¹¹ Fortsatt visar även SCB att en tungt vägande faktor för att hamna i ekonomisk inaktivitet eller arbetslöshet är om en person inte får gymnasiebehörighet när hen går ut högstadiet. Analysen visar därför att en av de viktigaste främjande insatserna för ungas sysselsättning är grundskolan.

För det mer riktade arbetet framkommer det av insatsinventeringen att det finns en stor efterfrågan på utökade möjligheter till både praktik och insatser på förebyggande och riktad nivå för individer som behöver stöd för att ta sig ut på arbetsmarknaden. Verksamheter som arbetar med frågan upplever att det i dagsläget inte finns tillräckliga samordnande resurser för att möta varken efterfrågan eller det behov som finns.

En målgrupp som ytterligare nämns i flera workshoppar och intervjuer är hemmasittare. Alltså de ungdomar som har en lång och ofta sam-

---

11 SCB (2017) Risk för att arbetslöshet går i arv

manhängande problematisk skolfrånvaro, alternativt har varken sysselsättning eller studerar. Det är en grupp som är svår att nå med befintliga insatser för att få dem till sysselsättning, där problemen ofta har funnits med sedan tidigare. Återigen är det ett tydligt exempel på hur sysselsättningsområdet är starkt beroende av insatser inom andra behovsområden.

Boende och ekonomi

Som nämnt ovan påvisade den sociala kartläggningen 2016 stora ekonomiska ojämlikheter mellan kommunens olika orter. För att möta utmaningen finns inom Ale kommun möjligheten till riktade insatser i form av biståndsbedömt försörjningsstöd för de över 18 år och stöd i ansökan till fonder och stiftelser såsom Majblomman för barn och unga. Som diskuterats tidigare är det påbörjade projektet Fritidsbanken också en möjlighet att arbeta främjande för att möjliggöra delaktighet på lika villkor. Det finns även inom kommunen olika arbetssätt för att rikta medel mot mer socioekonomiskt utsatta områden, som exempelvis socioekonomisk fördelning inom skolan. Det uttrycks dock, i flera workshoppar, att problematiken med ojämlikheten i kommunen är komplex och det är oklart vilken effekt de arbetssätt, som resursfördelning, som finns idag har på barn och unga.

Behovet av bostäder är högst aktuellt i större delen av landet och en viktig del av området socioekonomi. Detta gäller även i Ale kommun som präglas av stor tillväxt. Inom insatsinventeringens workshoppar och intervjuer lyfts detta behov flertalet gånger, främst kopplat till frågan om trygghet och barnperspektiv. Särskilt specificeras behovet av att kunna erbjuda jourlägenheter för individer som av olika anledningar inte kan bo kvar i befintlig bostad, exempelvis på grund av konflikt eller förekomsten av våld. För att möta barnets behov vid skilsmässa lyfts också vikten av tillgång till närliggande bostäder för separerade föräldrar, både för en fortsatt stabil uppväxt och för att förebygga eventuella konflikter som kan uppstå i hemmet då separerade föräldrar inte har möjlighet att flytta isär. Även behovet av att kunna erbjuda bostäder åt unga som önskar etablera sig i kommunen diskuteras. Analysen visar därför vikten av att i förlängningen även inventera insatser från sektor Samhällsbyggnad och Alebyggen, för att få en fördjupad helhetsbild.

Trygghet

Området trygghet är ofta svårt att mäta och även starkt kopplat till flera andra hållbarhetsområden. Trygghet är ett område som innefattas i flera av kommunens verksamheter och inom samtliga sektorer. För att skapa ett tryggare socialt hållbart Ale är insatser inom olika behovsområden nödvändiga, såsom exempelvis tillgång till jobb och bostad, trygga äldre, säkra utemiljöer och jämställdhetsarbete. För insatsinventeringen har insatser främst fokuserat på trygghetsskapande samt brottsförebyggande. Den sociala kartläggningen 2016 visade hur den upplevda otryggheten ökat något i kommunen över åren, men att inga betydande skillnader ses mellan de senare åren. Den stora skillnaden i upplevd otrygghet ses istället mellan män och kvinnor, där den upplevda otryggheten är tre gånger större bland kvinnor. Detta är trender som går att se även på nationell nivå. Generellt kan det ses att kommunens insatser inom trygghetsområdet främst fokuserar på trygghetsskapande åtgärder på främjande nivå, samt rehabilitering för brottsoffer på den riktade

nivån. Precis som inom området socioekonomi bör insatser inom det övergripande området trygghet ses som majoriteten av de främjande insatser som finns inom alla behovsområden. Det är väldigt tydligt att det inte finns en sektor, eller en verksamhet, som arbetar med frågor inom trygghetsområdet – alla kommunens delar går in här.

Upplevd trygghet

I insatsinventeringen lyfts otrygghet som ett problem bland flera verksamheter. Områdena kring kommunens ungdomsmötesplatser pekats ut som mörka och folktomma under kvällen, vilket i några workshoppar har pekats ut som problematiskt. Mötesplatsen på Aroseniussskolan lyfts på grund av avståndet från kollektivtrafik och mötesplatsen i Da Vinciskolan problematiseras utifrån ett säkerhetsperspektiv, där byggnadens funktion som offentlig plats anses skapa en otrygg miljö. Den fysiska miljön är en stor bidragande faktor till varför otrygghet ibland kan upplevas, därför är det viktigt att i förlängningen även se till insatser inom exempelvis infrastruktur eller belysning.

Det har även framkommit i insamlingen av perspektiv att flera upplever det som om att det ibland är personalen som främst upplever otrygghet i vissa områden, medan boenden i området inte gör det. Det perspektivet är väldigt viktigt att få med, eftersom ett områdes rykte kan sprida mer otrygghet än vad den faktiska brottsrisken är.

Utöver de främjande och förebyggande insatser som nämns i inventeringen; exempelvis fältassistenter, trygghetsteam och nattvandrare; ses det behov från området familj med ytterligare insatser inom familj- och föräldrastöd. Det är ett område som påverkar den upplevda tryggheten, för både barn, unga och familj. Även om det finns trygghetsskapande åtgärder inom skolan är det viktigt att det också finns trygga miljöer för barn och unga även efter det att skoldagen har slutat. Återigen är trygghet ett exempel på ett område där flera verksamhetsområden korsar varandra.

Brott

Den främsta oron kring brott som lyfts i insatsinventeringen är narkotikabrott. Också för att det, som tidigare nämnts, finns en osäkerhet kring vilket stöd det finns att tillgå. Även förekomsten av våldsbrott, övergrepp och trakasserier bland barn och ungdomar nämns i flera workshoppar. Problemen kopplas bland annat till svårigheter inom konflikthantering och sociala mediars påverkan och som en arena för kränkningar. Inom flera verksamheter har det även uttryckts en oro för ungdomars acceptans gällande vissa typer av beteenden. Våld och övergrepp förekommer, ofta inom relationer, och det upplevs inom flera verksamheter att ales ungdomar har en högre acceptans för vissa övergrepp, än vad personal har upplevt bland ungdomar inom andra kommuner.

Det riktade arbetet inom brott och trygghet utförs främst av polisen. Det finns även forum för nätverkssamarbete med polisen, där flera av kommunens områden kopplas in för att se till en större helhet för individens trygghet. När insatsinventeringen utfördes var flera av dessa samverkansformer, likt SSPF, inte igång, vilket uttrycktes som ett stort behov inom både brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser.

Medverkande:

- Anläggningar och föreningsverksamhet
- Arbetsmarknadsenheten
- Barn och unga, mottagning och utredning
- Bibliotek
- Elevhälsan
- Familjecentralen
- Familjehuset
- Familjerätten
- Funktionshinderverksamhet
- Förskola
- Försörjningsstödsenheten
- Grundskola
- Introduktionsprogrammen gymnasium
- Kulturverksamhet
- Medicinskt ansvarig sekreterare
- Näringslivsenheten
- Samordnare för våld i nära relationer
- Socialt ansvarig sekreterare
- Spinneriet
- Ungdomsmottagningen
- Vallmon stödboende
- Vuxenenheten
- Öppen ungdomsverksamhet

Referenser

- Social konsekvensanalys, Människor i fokus 1.0, Göteborgs stad, 2011 8
<http://www.kometprogrammet.se/uploads/files/en-grund-for-att-vaxa.pdf> Sundell.K & Forster, M (2005) 11
<http://www.mfof.se/Documents/foraldrastod/foraldrar-spelar-roll-vagledning-i-lokalt-och-regionalt-foraldrastodsarbete.pdf> 11
Exempelvis: Malmökommissionen (2012); Jämlikt Göteborg (2017); Östgötakommissionen (2015). 63
Östgötakommissionen (2015). (Går också att läsa mer i Att leva i Ale – social kartläggning 2016). 63
Hälsa- och sjukvård sker till största del av, eller i samverkan med, Västra Götalandsregionen och är därför markerad med blå färg här. 64
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/miljo-och-halsa/elevhalsan/halsoframjande-skolutveckling> 65
Nygren et al, (2015). Barnavårdskarriärer. SKL: Psykisk hälsa barn och unga. 67
Hälsa på lika villkor 68
Att leva i Ale – Social kartläggning 2016 68
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/alkohol-narkotika-dopning-tobak-och-spel-andts/narkotika-och-halsofarliga-varor/forebyggande-arbete/risk-och-skyddsfaktorer/> 68
Lägesbild för ungdomsinflytande i Ale 2016 69
Att leva i Ale – Social kartläggning 2016 69
Skolinspektionen (2016) Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor 70
Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera ID-nummer: SOU 2016:94. 70
Under 2017 arbetades en social investering fram, inriktad på att arbeta med elever med problematisk skolfrånvaro i årskurs 7-9. Insatsen kommer att startas upp under hösten 2018. 70
SCB (2017) Risk för att arbetslöshet går i arv 74

Rapport

För barn, unga och familj i Ale

– Insatsinventering 2017

För mer information, kontakta:

Julia Widbom (julia.widbom@ale.se)

Jonathan Gärtner (jonathan.gartner@ale.se)

Birgitta Augustsson (birgitta.augustsson@ale.se)

Ale kommun, 449 80 Alafors • Kontaktcenter 0303-33 00 00
kommun@ale.se • www.ale.se